

# Sociološka analiza rodni razlika u prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija u javnoj sferi

---

**Horvat, Tia**

**Master's thesis / Diplomski rad**

**2021**

*Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:* **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

*Permanent link / Trajna poveznica:* <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:311258>

*Rights / Prava:* [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

*Download date / Datum preuzimanja:* **2024-04-19**



*Repository / Repozitorij:*

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences](#)



Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet

Odsjek za sociologiju

Studentica: Tia Horvat

Mentorica: doc. dr. sc. Ksenija Klasnić

## Sociološka analiza rodni razlika u prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija u javnoj sferi

Diplomski rad

Zagreb, rujan 2021.

## SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Ciljevi i svrha rada.....	2
2. KONCEPTUALNO TEORIJSKI OKVIR.....	2
2.1. Socijalizacija.....	2
2.2. Vrijednosti.....	3
2.3. Rodne uloge.....	4
2.4. Emocije.....	5
2.4.1. Iskazivanje emocija.....	6
2.4.2. Rodne razlike u iskazivanju emocija.....	7
2.4.3. Negativne emocije u javnoj sferi.....	8
2.5. Pregled dosadašnjih istraživanja o prihvatljivosti negativnih emocija u javnoj sferi.....	10
3. HIPOTEZE.....	11
4. METODOLOGIJA.....	11
4.1. Provedba istraživanja i prikupljanje podataka.....	11
4.2 Mjerni instrumenti.....	12
4.3. Uzorak.....	16
5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA.....	18
5.1. Prihvatljivost iskazivanja emocija u javnoj sferi prema spolu ispitanika.....	18
5.2. Rodne razlike u prihvatljivosti doživljavanja i iskazivanja emocija u javnoj sferi prema spolu aktera koji doživljava i iskazuje emocije.....	21
5.1. Bivarijatne analize prihvatljivosti iskazivanja emocija prema određenim karakteristikama	
33	
5.1.2 Prihvatljivost iskazivanja pozitivnih i negativnih emocija u javnoj sferi prema sociodemografskim karakteristikama.....	33
5.1.3. Korelacije prihvatljivosti iskazivanja emocija s konstruiranim skalama.....	35
5.1.4. Prihvatljivost iskazivanja pozitivnih i negativnih emocija prema obilježjima primarne socijalizacije.....	36
5.2. Prediktori prihvatljivosti iskazivanja emocija u javnoj sferi.....	38
6. RASPRAVA.....	41
6.1. Ograničenja istraživanja.....	44
6.2. Preporuke za buduća istraživanja.....	44
6.3. Implikacije istraživanja.....	45
7. ZAKLJUČAK.....	45
8. LITERATURA:.....	47
9. SAŽETAK.....	50
10. PRILOG – VINJETE.....	52

## 1. UVOD

Kada čujemo riječ emocija na um nam padaju različiti pozitivni ili negativni osjećaji: ljubav, sreća, tuga, ljubomora, strah, nervoza, mržnja i sl., međutim emocije su puno složeniji procesi nego što se na prvu čine. Emocije su područje ljudskog života koje na izravan i neizravan način djeluje na nas te vodi naše akcije, određuje naše stavove i mišljenja. Kada govorimo o emocijama valja imati na umu kako društvene strukture, kultura, društvene institucije te sam kontekst povratno utječu na emocije te vode do pobuđivanja određenih emocionalnih stanja u pojedincima. Emocije i/ili poticaj za i reakcije na emocije se uče procesom socijalizacije, od strane roditelja, vršnjaka, susjeda, medija i sl. Istovremeno procesom socijalizacije pojedinci se uče rodnim ponašanjima, rodnim ulogama te koje su emocije prihvatljive za žene, a koje za muškarce. Ovisno o vrijednostima društva pojedinci će biti socijalizirani na određen način u skladu s određenim vrijednostima tog društva (Zelditch, 1955). Uzevši sve navedeno u obzir postaje jasno kako je socijalizacija u skladu s postojećim normama društva određujuća za to kakve će rodne uloge djeca usvojiti i u skladu s istima kasnije djelovati. Prema teoretičarima socijalne konstrukcije sve emocije imaju sociokulturno utemeljenje (Thoits, 1989). Jedna od najvažnijih utemeljenja su kulturalna uvjerenja koja uključuju: pravila o tome što pojedinac bi ili ne bi trebao osjećati i iskazivati, ideologije o emocijama, zajedničko razumijevanje sekvenci i ishoda emocionalnih iskustava i interakcija itd. (Thoits, 1989). Prema tome, ako se dječake odmalena uči kako da budu jaki, hrabri i kompetitivni (pri čemu nema mjesta za emocije, budući da je emocionalnost karakteristika feminiziranosti) ovisno o naučenom ovisit će način na koji će iskazivati emocije u javnoj sferi, ali i stupanj prihvatljivosti iskazivanja emocija. Iskazivanje emocija možemo definirati kao proces kojim pojedinci svoja emocionalna iskustva, kroz verbalne i neverbalne akcije, pretvaraju u ponašanja (Skinner, 2013).

Upravo to je tema ovog rada - iskazivanje emocija u javnoj sferi. Ovim radom želimo istražiti postoje li, odnosno u kojoj mjeri možemo govoriti o rodnim razlikama u prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija u javnoj sferi. Poznato je kako između muškaraca i žena postoje razlike u rodnim ulogama te razlike u stavovima o rodnim ulogama, a ovim radom želi se istražiti kako se spomenute razlike odražavaju na prihvatljivost iskazivanja emocija u javnoj sferi. Koliko je autorici poznato ne postoji puno socioloških istraživanja koja su se bavila ovom temom, stoga ovo istraživanje predstavlja korak ka daljnjim sociološkim analizama tematike iskazivanja emocija u javnoj sferi.

## **1.1. Ciljevi i svrha rada**

Glavni cilj ovog rada jest utvrditi postoje li rodne razlike u prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija u javnoj sferi.

Specifični ciljevi ovog istraživanja su:

- Utvrditi postoje li negativne emocije koje se smatraju prihvatljivijima za žene odnosno muškarce.
- Utvrditi postoje li razlike u prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija s obzirom na tradicionalnu/modernu vrijednosnu orijentaciju.
- Utvrditi postoji li povezanost između stavova o rodnim ulogama i prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija.
- Utvrditi postoji li razlika u prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija s obzirom na dob ispitanika.
- Utvrditi postoji li korelacija između stupnja obrazovanja i prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija.

Svrha ovog rada jest dati doprinos sociologiji emocija, konkretno razmatranju tematike iskazivanja emocija u društvenom kontekstu, budući da su emocije jedna od glavnih komponenata koja čini same društvene odnose. Nadalje, ovim radom želi se dobiti uvid o shvaćanjima i stavovima građana Republike Hrvatske s obzirom na emocije, prihvatljivost emocija te iskazivanje emocija. Rezultati ovog istraživanja mogu poslužiti kao korak ka daljnjim sociološkim analizama tematike iskazivanja emocija u javnoj sferi te dati doprinos razumijevanju rodni razlika u pogledu prihvatljivosti iskazivanja emocija.

## **2. KONCEPTUALNO TEORIJSKI OKVIR**

### **2.1. Socijalizacija**

Socijalizacija je proces pomoću kojeg pojedinci uče i internaliziraju odgovarajuća ponašanja, znanja, vrijednosti te očekivanja kako bi postali prihvatljivi članovi društva tj. socijalna i kulturalna bića (Šikić-Mićanović, 1997). Socijalizacija je proces koji podrazumijeva onoga koji (nešto) uči i onoga koji (nekoga) uči. Kada govorimo o onima koji nekoga nešto uče govorimo o agentima socijalizacije, prema Šikić-Mićanović (1997) agenti socijalizacije su: obitelj, vršnjaci, škola, zajednica, mediji, pravni sustav te kulturalni sistem vjerovanja i dr.

Svi agenti socijalizacije igraju važnu ulogu u oblikovanju pojedinca u odgovarajućeg člana društva, oblikujući njegova znanja, vrijednosti, ponašanja, stavove i mišljenja. Razlikujemo dva osnovna tipa socijalizacije, primarnu i sekundarnu. Primarna socijalizacija započinje od najranije dobi, odvija se u obitelji, a odnosi se na učenje pravila ponašanja, norma i vrijednosti (Crisogen, 2015). Sekundarna socijalizacija odnosi se na period u kojem osoba počinje stupati u interakciju s drugim socijalnim okruženjima i ostalim članovima društva. Ovaj tip socijalizacije odvija se u obrazovnim institucijama, profesionalnim i formalnim strukturama različitih grupa (Crisogen, 2015). Osim spomenutih bitne za istaknuti su rodna (engl. *gender*) socijalizacija te socijalizacija emocija, koje se najprije odvijaju tijekom primarne socijalizacije u obitelji. Socijalizacija emocija odnosi se na učenje emocionalnih kompetencija, odnosno „razumijevanja vlastitih i tuđih emocija, tendenciju iskazivanja emocija na situacijski i kulturno prihvatljiv način te sposobnost da se inhibira ili modificira proživljena i iskazana emocija kao i emocionalno ponašanje kako bi se postigao cilj na socijalno prihvatljiv način.“ (Eisenberg, Cumberland i Spinrad, 1998, str. 242). „Rodna socijalizacija je proces u kojem su ljudi tijekom socijalne interakcije, izloženosti i reakcijama na različite informacije oblikovani i kontinuirano se oblikuju u kulturalno prihvatljive slike ženstvenosti i muškosti.“ (Šikić-Mićanović, 1997, str. 583).

## **2.2. Vrijednosti**

Pojam vrijednosti obuhvaća „skup općih uvjerenja, mišljenja i stavova o tome što je ispravno, dobro ili poželjno, koji se formira kroz proces socijalizacije.“ (Furlan i sur., 2005, str. 546/547). Cifrić i Čulig definiraju vrijednosti kao: „relativno stabilne društvene tvorevine (ciljevi, ideali, kriteriji djelovanja, individualnog ili grupnog) dio su povijesnim procesima nastale svijesti, društveno (osobito kulturalno) uvjetovane i služe kao idealna osnova reguliranja individualnog, grupnog ili općedruštvenog ponašanja“ (1987, str. 23). U ovom istraživanju vrijednosti ćemo podijeliti na tradicionalne i moderne.

Tradicionalne vrijednosti su „ideje za koje se smatra da su od velike važnosti u životu i koje su ili su bile prenesene s jedne generacije ka sljedećim generacijama.“ (Taormina i Shamionov, 2016, str. 199). Tradicionalne vrijednosti naglašavaju važnost religije, obitelji, autoriteta te nacije. Prema Heim i Maercker (2016) tradicionalne vrijednosti reprezentiraju prihvaćanje postojećih hijerarhija i struktura moći, npr. mušku dominaciju nad ženama, roditeljsku dominaciju nad djecom i sl. Nadalje tradicionalne vrijednosti imaju vrlo niske razine tolerancije za pobačaje, rastave te homoseksualne osobe. (Inglehart i Baker, 2000). U društvima u kojima se i dalje pretežito očituju tradicionalne vrijednosti, očituju se i

patrijarhalne vrijednosti. U skladu s patrijarhalnim vrijednostima određene su i uloge i položaji žena i muškaraca u društvu prema kojima je muškarac dominantan nad submisivnom ženom. Tradicionalne vrijednosti produciraju i tradicionalne rodne uloge.

S druge strane moderne vrijednosti nalazimo u društvima koja su prošla proces modernizacije. Modernizirana društva karakteriziraju vrijednosti suprotne od tradicionalnih: individualnost, odbacivanje tradicije, materijalizam i rodni egalitarizam i sl. Galić i Nikodem navode kako konceptu rodnog egalitarizma „teži svako ono društvo koje ima za cilj ukidanje rodne nejednakosti, emancipaciju žena i ostvarenje rodne egalitarnosti.“ (Galić i Nikodem, 2006, str. 91). Osim spomenutog moderne vrijednosti također čine: „sekularizacija i individualizacija religijskih i moralnih vrijednosti, te racionalizacija društva.“ (Labus, 2005, str. 385). U modernim društvima rodne uloge su egalitarnije, prihvaćaju se novi tipovi obiteljskih kućanstava te se zalaže za ženska prava (npr. pobačaj) (Tukara, 2013).

### **2.3. Rodne uloge**

Rodne uloge se baziraju na različitim očekivanjima koja osobe, grupe i društvo imaju od pojedinaca ovisno o njihovom spolu, vrijednostima i vjerovanjima društva u kojem pojedinci žive. Rodne uloge su produkt interakcija između individua i njihovih okruženja, i one daju individuama upute o tome koja su ponašanja prihvatljiva za koji spol (Blackstone, 2003).

Najjednostavnije rečeno, rodne uloge su društvena očekivanja o tome kako bi žene i muškarci trebali izgledati, kako bi se trebali ponašati te kakve bi osobine trebali posjedovati, ovisno o spolu (Kamenov i Jugović, 2008). Kada govorimo o rodnim ulogama valja imati na umu da su određene rodne uloge vezane uz određene vrijednosti društva, pa su tako u društvima u kojima prevladavaju tradicionalne vrijednosti prisutne tradicionalne rodne uloge dok su u društvima koja karakterizira moderni sustav vrijednosti prisutne egalitarnije (netradicionalne) rodne uloge.

#### **Tradicionalne rodne uloge**

Ideje o rodnim ulogama i odnosima nalazile su svoje značajno ishodište u religijskom svjetonazoru i identitetu koji je, u slučaju kršćanstva, na androcentričkim temeljima te rodne uloge i ovjekovječio (Galić i Nikodem, 2006, str. 82). Tradicionalne rodne uloge i dan danas počivaju na androcentризму. Koncept androcentrizma pridaje središnju društvenu ulogu muškarcu nauštrb marginalizirane ženske uloge (Galić i Nikodem, 2006). Tradicionalne rodne uloge podrazumijevaju dominaciju svemoćnog racionalnog muškarca nad iracionalnom

pasivnom ženom. Osim u androcentrizmu, tradicionalne rodne uloge svoje korijene imaju i u patrijarhatu. Prema tome tradicionalne rodne uloge možemo definirati kao društvena očekivanja od muškaraca i žena koja svoje temelje imaju u patrijarhatu i androcentrizmu. To su očekivanja u skladu s tradicionalnim stavovima o ulozi žene kao njegovateljice čija je glavna uloga ostati kod kuće i brinuti o djeci, dok se s druge strane od muškarca očekuje da bude glava kuće, prehrani obitelj, donosi odluke te zarađuje (Blackstone, 2003).

#### Egalitarne rodne uloge

Nasuprot tradicionalnim rodnim ulogama stoje moderne, egalitarne rodne uloge. Egalitarne rodne uloge svoje korijene imaju u ravnopravnosti spolova u svim domenama društvenog života. Egalitarne rodne uloge možemo definirati kao društvena očekivanja o tome kako bi muškarci i žene trebali biti ravnopravni (npr. i muškarci i žene trebaju ravnopravno dijeliti kućanske poslove, brigu o djeci i privređivanje za obitelj) (Vuksan, 2009). Prema tome možemo reći kako su se rodne uloge žene i muškarca na neki način približile. Egalitarne rodne uloge žene znače veću participaciju u svim sferama života, veću uključenost u politiku, a s druge strane za muškarca veću angažiranost oko kućnih poslova te brige oko djece (Tukara, 2013).

#### **2.4. Emocije**

Iz sociološke perspektive emocije se vide kao odgovori na određene okolinske događaje. Prema Thamm (2006) emocije možemo definirati kao procese u kojima akteri procjenjuju i odgovaraju na stvarne ili zamišljene socijalne situacije. No za potpunije shvaćanje emocija važno je istaknuti komponente od kojih se sastoje same emocije: biološku aktivaciju tjelesnog sustava; društveno konstruirane definicije i ograničenja koja određuju koje bi emocije trebale biti doživljene i izražene u nekoj situaciji; primjenu jezičnih oznaka; otvoreno iskazivanje emocija facijalnim, glasovnim i paralingvističkim pokretima te percepciju i procjenu situacijskog objekta i događaja (Turner i Stets, 2011). „Ljudi doživljavaju i primjenjuju širok spektar emocija koje ih mobiliziraju i potiču da reagiraju jedni na druge kao i na situacije na određene načine.“ (Turner i Stets, 2011, str. 31). Iako pojedinci doživljavaju emocije koje su kulturno naučene odnosno zavisne o kulturi određenog društva, postoje određene emocije koje su univerzalne za sva društva i sve pojedince. Te emocije nazivaju se primarnim emocijama, za koje se vjeruje da čine jezgru te da se iz njih deriviraju ostale emocije (Turner i Stets, 2011). Primarne emocije su: sreća, strah, ljutnja i tuga (Kemper, 1987; Turner i Stets, 2011). Sekundarne emocije s druge strane, su one emocije koje su derivirane iz primarnih



emocija, odnosno kombinacija primarnih emocija može dovesti do sekundarnih emocija. Pa tako npr. strah i ljutnja vode do mržnje, ljubomore i zavisti (Turner i Stets, 2011). Osim klasifikacije na primarne i sekundarne, emocije možemo podijeliti na pozitivne i negativne. Pozitivne emocije su osjećaji koji reflektiraju ugodan odnos s okolinom, potiču ljude da sudjeluju u aktivnostima koje su adaptivne, dok negativne emocije reflektiraju generalne osjećaje nezadovoljstva te potiču povlačenje iz okoline (King, 2013).

#### **2.4.1. Iskazivanje emocija**

U izučavanju emocija postoji mnogo različitih pristupa koji na različite načine vide i definiraju emocije. Za potrebe ovog rada treba istaknuti teoriju socijalne konstrukcije emocija. Glavna premisa teoretičara socijalne konstrukcije jest da su „emocije društveno konstruirane, u smislu da je ono što ljudi osjećaju uvjetovano socijalizacijom u kulturu i sudjelovanjem u društvenim strukturama.“ (Turner i Stets, 2011, str. 22). Teoretičari socijalne konstrukcije emocije vide kao zavisne o definicijama situacije, emocionalnim vokabularima i emocionalnim vjеровanjima koji se razlikuju s obzirom na vrijeme i mjesto (Thoits, 1989). Prema teoretičarima socijalne konstrukcije sve emocije, i primarne i sekundarne, imaju sociokulturno utemeljenje. Kao jedno od najvažnijih utemeljenja ističu se kulturalna uvjerenja o emocijama. Kulturalna uvjerenja o emocijama uključuju: „pravila o tome što bi pojedinac trebao i što ne bi trebao osjećati i iskazivati; ideologije o emocijama (npr. romantična ljubav); zajedničko razumijevanje tipičnih nastupa (engl. *onsets*), sekvenci i ishoda emocionalnih iskustava i interakcija; socijalno definirane periode izuzeća od očekivanog emocionalnog konformiteta; i vjеровanja o tome koje emocije mogu i ne mogu biti uspješno kontrolirane (Thoits, 1989, str. 322). Ta kulturalna uvjerenja nazivamo emocionalnim kulturama. Emocionalne kulture unutar sebe sadrže ono što Thoits naziva 'pravilima osjećanja' (engl. *feeling rules*) i pravilima iskazivanja (engl. *display rules*). Pravila osjećanja ili emocionalne norme odnose se na „vjеровanja o prihvatljivom dometu, intenzitetu, trajanju i meti privatnih osjećaja u određenoj situaciji.“ (Thoits, 1989, str. 322), dok se pravila iskazivanja ili norme iskazivanja tiču regulacije dometa i intenziteta emocionalnih ponašanja (Thoits, 1989). Emocionalne kulture uče se tijekom života procesom socijalizacije, stoga nam socijalizacija emocija kao proces učenja vlastitih i tuđih emocija; iskazivanja emocija na prihvatljiv način te sposobnosti da se inhibira ili modificira proživljena i iskazana emocija (Eisenberg i sur, 1998), pruža jedan od odgovora zašto postoje razlike u iskazivanju emocija među društvima, kulturama, ali i pojedincima. Iskazivanje

emocija jest način na koji pojedinac prenosi (engl. *conveys*) emocionalno iskustvo kroz verbalna i neverbalna ponašanja (Skinner, 2013).

#### **2.4.2. Rodne razlike u iskazivanju emocija**

Rodne razlike u iskazivanju emocija nastaju kao rezultat socijalizacijskih procesa. Socijalizacija počinje u ranom djetinjstvu kada se djevojčice uči kako da se ponašaju kao žene, a dječake se uči kako da budu muškarci. „Učeći kako biti muškarac, dječak u našem društvu počinje cijeniti iskazivanje maskuliniteti i devalvirati iskazivanje femininosti. Muškost je iskazana ponajviše kroz fizičku hrabrost, čvrstoću, kompetitivnosti i agresivnost, dok je s druge strane femininost iskazana kroz nježnost, ekspresivnost i odgovornost (engl. *responsiveness*).“ (Balswick, 1979, str. 333). Nadalje, budući da se djecu socijalizira prema određenim vrijednostima društva; u društvima u kojima prevladavaju tradicionalne vrijednosti i tradicionalne rodne uloge, uloga žene obično uključuje aktivnosti koje se odvijaju u kući te korištenje emocionalnih vještina za brigu o djeci, dok je s druge strane uloga muškarca da zarađuje izvan kuće, u poslovima koji zahtijevaju racionalno donošenje odluka i neemocionalnost u odnosima s drugima (Zelditch, 1955). „Dominantna uloga odrasle žene nosi ekspresivna očekivanja (engl. *expressive expectations*), dok uloga odraslog muškarca nosi neekspresivna očekivanja.“ (Balswick, 1979, str. 333).

Neekspresivni muškarac (engl. *inexpressive male*)

Još prije pedesetak godina prepoznat je koncept neekspresivnog muškarca prema kojem, društvo općenito, a pogotovo roditelji, uče mušku djecu da pravi muškarac ne pokazuje svoje emocije i ako je on pravi muškarac, neće dopustiti da njegove emocije budu iskazane (Balswick i Peek, 1971). Vršnjaci i mediji također igraju ulogu u oblikovanju pojedinčevog stava o iskazivanju emocija. U doticaju sa slikama i porukama koje one šalju muško dijete uči kako muško ponašanje nije iskazivanje nježnosti, brige, verbalne privrženost ili sličnih emocija, već treba izbjegavati takvo „šonjasto“ ponašanje (engl. *sissy-like*). No s druge strane emocije koje treba iskazivati su otvoreno pokazivanje ljutnje, bijesa, neprijateljstva i sličnih, distinktivno muških, emocija (Balswick, 1979).

Ekspresivna žena

Za razliku od muškaraca, od djevojaka se očekuje da pokazuju više emocija, pogotovo pozitivne emocije kao što su sreća, empatija i naklonost (engl. *sympathy*) te emocije kao što su tuga, strah, sram i krivnja (Chaplin, 2015). Ova pravila iskazivanja konzistentna su s

rodnim ulogama i stereotipima za žene da budu više orijentirane na veze, njegujuće (engl. *nurturing*) i susretljive nego što su muškarci (Zahn-Waxler, Cole i Barrett, 1991). Prema tome, „ženina ekspresivna uloga – koja uključuje brigu za druge unutar kuće – zahtijeva emocionalnost“ (Simon i Nath, 2004, str. 1140). „Naše emocionalne kulture sadrže norme koje obeshrabruju muškarce da iskazuju tugu i žene da osjećaju i iskazuju ljutnju (...)“ (Simon, Nath, 2004, str. 1139).

### **2.4.3. Negativne emocije u javnoj sferi**

U bilo kojem društvenom kontekstu postoje dva tipa normi koje se odnose na emocije – pravila osjećanja i pravila iskazivanja. Pravila osjećanja određuju koje bi emocije pojedinci trebali doživjeti u nekoj situaciji, dok pravila iskazivanja određuju kada i kako treba doći do otvorenog iskazivanja emocija u određenoj situaciji (Turner i Stets, 2011). Praćenje tih pravila naziva se površinskim glumljenjem, a odnosi se na modificiranje vlastitog ponašanja na način da bude u skladu s normativnim očekivanjima. Npr. „ljudi često 'stavljaju veselo lice' kako bi održali susret u kojem pravila prikazivanja zahtijevaju da se osjećaju veselo“ (Turner i Stets, 2011, str. 58). Nadalje, kada nečiji osjećaji odstupaju od pravila osjećanja, pojedinci nastoje upravljati svojim emocijama na način da ih usklade s normativnim očekivanjima (Turner i Stets, 2011). Prema Turner i Stets (2011), najčešće korištena strategija pri upravljanju svojim emocijama jest – potiskivanje svojih emocija. Isti autori daju primjer radnika koji su nesretni na svom poslu te skrivaju svoje osjećaje ili reinterpetiraju sebe kao umorne, a ne nesretne. „Negativne emocije vrše pritisak na individue da promijene svoje ponašanje i, u stvari, da se ponašaju na altruistične načine kako bi kompenzirale odstupanja od normativnih pravila“ (Turner i Stets, 2011, str. 135). U skladu s navedenim proizlazi zaključak da je iskazivanje negativnih emocija uglavnom nepoželjno i nešto što se treba izbjegavati te ukoliko se i iskaže negativna emocija valja svoje ponašanje izmijeniti u ponašanje koje odgovara postojećim očekivanjima. Naravno, valja imati na umu kako postoje i društvene situacije koje su iznimke od tog pravila, npr. na sprovodu negativne emocije su očekivane, dok pozitivne emocije nisu.

Budući da je iskazivanje negativnih emocija uglavnom nepoželjno, odabrali smo tri negativne emocije – tugu, ljutnju i strah; kako bismo provjerili hoće li rezultati biti u skladu s navedenim, odnosno možemo li govoriti o manjoj prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija nasuprot pozitivnih emocija u svakodnevnim društvenim situacijama.

Slijede definicije i opisi triju odabranih emocija.

## Tuga

Tuga je jedna od četiri primarne emocije, te se općenito odnosi na emocionalno iskustvo uzrokovano gubitkom nekoga ili nečega (PaulEkmanGroup, 2021). Tuga se odnosi na spektar emocija od blagog razočarenja do ekstremnog očaja. „Tuga je odgovor na vanjski svjesno prepoznati gubitak, tj. izostanak koga ili čega željenoga ili očekivanoga. Za razliku od straha koji je usmjeren ka budućnosti, tuga je usmjerena prema prošlosti. Tužne osobe mogu postati tihe ili povučene te manje aktivne. Osjećaj tuge suprotan je osjećaju sreće, međutim, sličan je osjećaju melankolije, jada i žaljenja. Osjećaj tuge također je vidljiv na licu tužne osobe jer se unutarnji dio obrva povlači prema gore, a vanjski njihov dio ide prema dolje. Pritom se čelo nabora, a usne lagano zakrivate prema dolje.“ (Kovačević i Ramadanović, 2016, str. 513). Neki općeniti izvori tuge su: odbijanje od strane prijatelja ili ljubavnika, završetci i pozdravi, bolest ili smrt voljene osobe, gubitak određenog aspekta vlastitog identiteta, neočekivana neugodna iskustva i ishodi i dr. Najučestaliji način iskazivanja tuge jest plakanje (PaulEkmanGroup, 2021).

## Ljutnja

Ljutnja je emocija koja se odnosi na emocionalno iskustvo koje se javlja kada smo spriječeni u ispunjavanju nekog cilja ili zadatka i/ili kada smo tretirani nepravedno. Ljutnja također ima svoj spektar emocija, od blage razdražljivosti do ekstremnog bijesa (PaulEkmanGroup, 2021). „Ona je zapravo emocionalna reakcija, tj. vidljivo izraženo nezadovoljstvo usmjereno na stvarne događaje ili osobe, ali može biti i iracionalna te izazvana autosugestijom. (...) Osjećaj ljutnje fiziološki je suprotan osjećaju straha jer su kod ljutnje mišići napeti, krv brže cirkulira te dominira osjećaj topline i spremnost na akciju.“ (Kovačević i Ramadanović, 2016, str. 515). „Često se s obzirom na intenzitet očituje u nasilnom ponašanju, negativizmu prema autoritetu te namjeri da se koga psihički ili fizički povrijedi.“ (Kovačević i Ramadanović, 2016, str. 515).

## Strah

Strah je emocionalno iskustvo koje se javlja kao reakcija na prijetnju, bilo fizičku, emocionalnu ili psihološku; stvarnu ili zamišljenu. Podrazumijeva širok spektar emocija od strepnje do užasa (engl. *terror*) (Paul Ekman Group, 2021). „Strah se najčešće definira kao intenzivan i neugodan osjećaj u vezi s postojećom ili nekom očekivanom opasnošću. Fiziološke promjene koje prate strah su: suha usta, lupanje srca, znojenje, drhtanje, potreba za uriniranjem itd. Facijalna ekspresija straha često se miješa s ekspresijom iznenađenja, ali za

razliku od iznenađenja, kod straha se unutarnji kutovi obrva privlače jedan drugome, usta se razvlače te su, više ili manje, otvorena.“ (Kovačević i Ramadanović, 2016, str. 518).

## **2.5. Pregled dosadašnjih istraživanja o prihvatljivosti negativnih emocija u javnoj sferi**

Koliko je autorici ovog rada poznato ne postoji mnogo socioloških istraživanja koja su se bavila temom prihvatljivosti iskazivanje negativnih emocija u javnoj sferi, međutim Simon i Nath (2004) proveli su istraživanje rodni razlika u afektivnom iskustvu i ponašanju na nacionalno reprezentativnom uzorku odraslih osoba u SAD-u, tako što su istraživali samoprocjene svakodnevnih subjektivnih osjećaja i ekspresivnih ponašanja. Prema svojim rezultatima Simon i Nath (2004) zaključuju kako postoji statistički značajna razlika u učestalosti prijavljivanja iskazivanja pozitivnih i negativnih emocija između muškaraca i žena, s time da muškarci učestalije nego žene prijavljuju pozitivne emocije. Nasuprot tome „žene prijavljuju negativne osjećaje značajno učestalije nego muškarci“ (Simon i Nath, 2004, str. 1150). Nadalje muškarci prijavljuju mirne osjećaje i osjećaje uzbuđenja učestalije nego žene, dok žene učestalije prijavljuju tjeskobne osjećaje te tugu (Simon i Nath, 2004). Međutim autori u svom istraživanju nisu našli rodne razlike u prijavljivanju osjećaja ljutnje. Što se tiče iskazivanja emocija žene značajno češće iskazuju emocije nego što to čine muškarci (Simon i Nath, 2004). „Također kod emocionalne ekspresivnosti postoje značajne razlike u dobi i obrazovanju; mlađi i više obrazovani ljudi prijavljuju da spremnije iskazuju emocije nego starije i niže obrazovane osobe“ (Simon i Nath, 2004, str. 1162). Nadalje, Stets i Turner (2011) opisuju istraživanje J. Pierce koja je istraživala emocionalne norme kada muškarci i žene rade isti posao, te navode: „ustanovila je postojanje dvostrukog standarda. Ako su parničari, od muškaraca se očekuje da budu agresivni i manipulatori, a od žena se očekuje da budu neagresivne, nezastrašujuće i ljubazne.“ (Turner i Stets, 2011, str. 66). Navedeni nalazi relevantni su za ovaj rad budući da potvrđuju različita društvena očekivanja od muškaraca i žena u javnoj sferi.

P. Thoits (1991) u svom istraživanju suočavanja (engl. *coping responses*) sa stresnim situacijama, provedenom na uzorku od 200 studenata na Sveučilištu u Indiani, također iznosi relevantne nalaze za ovaj rad. Prema Thoits (1991) žene, u odnosu na muškarce, iskazuju svoje osjećaje slobodnije, nastoje sagledati situaciju iz drugačijeg kuta, traže socijalnu podršku te pišu o situaciji; dok muškarci u odnosu na žene, više promišljaju situaciju te prihvaćaju situaciju. „Konzistentno s rodnim stereotipima, muška suočavanja sugeriraju racionalan i stoički stil; ženska sugeriraju ekspresivan stil.“ (Thoits, 1991, str. 119).

### **3. HIPOTEZE**

U skladu s nalazima istraživanja Simon i Nath (2004), koji su zaključili kako postoji statistički značajna razlika u učestalosti prijavljivanja iskazivanja emocija između muškaraca i žena te kako postoje značajne razlike u dobi i stupnju obrazovanja u iskazivanju emocija, postavili smo sljedeće hipoteze:

Osnovne hipoteze:

- U ispitivanoj populaciji postoje rodne razlike u prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija u javnoj sferi.
- Prihvatljivost iskazivanja negativnih emocija povezana je s određenim stavovima o rodnim ulogama, određenim vrijednostima u životu te sociodemografskim obilježjima.

Izvedene hipoteze:

- Osobe s tradicionalnim stavovima o rodnim ulogama razlikuju se u prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija u odnosu na osobe s egalitarnim stavovima o rodnim ulogama.
- Osobe s tradicionalnim vrijednosnim sustavom razlikuju se u prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija od osoba s modernim vrijednosnim sustavom.
- Mlađe osobe razlikuju se u prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija od starijih osoba.
- Visoko obrazovane osobe razlikuju se u prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija od nisko obrazovanih osoba.

### **4. METODOLOGIJA**

#### **4.1. Provedba istraživanja i prikupljanje podataka**

Empirijsko istraživanje provedeno je metodom ankete, tehnikom online anketiranja koristeći softver Lime Survey na način da su linkovi za ankete podijeljeni u Facebook grupe (ukupno 154 grupe). Osim Facebook grupa, link za anketu podijeljen je na Instagram profilu istraživačice, na Facebook profilu istraživačice te direktno osobnim kontaktima koji ne koriste navedene društvene mreže. Korištene su dvije inačice anketnog upitnika, koje su se sastojale od međusobno istih instrumenata, s time da je jedan instrument (vinjete) varirao s obzirom na spol glavnog aktera u priči. Osobe rođene u parnom mjesecu (veljača, travanj, itd.) su dobile jednu inačicu, dok su osobe rođene u neparnom mjesecu (siječanj, ožujak, itd.) dobile drugu inačicu ankete.

Odlučili smo se za online metodu anketiranja budući da je najlakše izvediva u kontekstu provedbe istraživanja za vrijeme epidemije Covid-19, ali i zato što se na taj način pokušalo

prikupiti što heterogeniji uzorak po dobi ispitanika. Iako se online anketiranje pokazalo kao financijski, vremenski i iz sigurnosnih razloga najisplativija tehnika prikupljanja podataka, iz broja kontaktiranih grupa (okviran broj članova pojedinih grupa kretao se od 500 do 60 000 članova) možemo zaključiti kako su ljudi iznimno nisko motivirani za ispunjavanje anketa. Prikupljanje podataka trajalo je oko tri tjedna, od 29.4. do 23.5. 2021. godine. Istraživanje je dobilo dopusnicu Povjerenstva Odsjeka za sociologiju za prosudbu etičnosti istraživanja pri Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

## 4.2 Mjerni instrumenti

### Prihvatljivost iskazivanja emocija u javnoj sferi

U prvom dijelu upitnika željeli smo ispitati prihvatljivost emocija u javnoj sferi odnosno koliko je ispitanicima osobno prihvatljivo iskazivanje tih emocija u javnoj sferi. Ovim pitanjem nastojali smo odgovoriti na pitanje: koje se negativne emocije smatraju najprihvatljivijima u javnoj sferi te postoje li razlike u prihvatljivosti pojedinih emocija između muškaraca i žena?

Ispitanicima je bilo ponuđeno 14 emocija, od kojih 4 pozitivne i 10 negativnih, kojima je pridružena skala procjene prihvatljivosti iskazivanja emocija u javnoj sferi, od pet stupnjeva (1 = „Uopće mi nije prihvatljivo“ do 5 = „U potpunosti mi je prihvatljivo“).

Provedena je faktorska analiza PCA te su uz primjenu GK kriterija u bazičnoj soluciji izdvojene tri komponente koje objašnjavaju 61% ukupne varijance. Dobivene latentne dimenzije transformirali smo oblimin transformacijom zbog pretpostavke o postojanju korelacije dobivenih dimenzija. Prva komponenta sastoji se od sedam varijabli odnosno sedam negativnih emocija pri čemu sve emocije koje čine prvi faktor ne moraju nastati kao rezultat interakcije s drugima ljudima. Druga komponenta sastoji se od tri varijable odnosno tri negativne emocije koje za razliku od negativnih emocija koje čine prvi faktor proizlaze kao rezultat interakcije s drugim ljudima. Treću komponentu čine četiri varijable odnosno četiri pozitivne emocije. Korelacije između dobivenih komponenti prikazane su u tablici 1.

Tablica 1. Matrica korelacija latentnih dimenzija prihvatljivosti emocija

Faktori	1	2	3
1	1		
2	,410	1	
3	,474	,211	1

Zbog lakše interpretacije podataka odlučili smo konstruirati dvije aditivne skale te raditi na njima kao posebnim instrumentima, pa tako negativne emocije čine jednu skalu dok pozitivne emocije čine drugu aditivnu skalu. Kako bismo provjerili pouzdanost konstruiranih skala izračunali smo Cronbachov  $\alpha$  koeficijent koji nam govori koliko pouzdano skala mjeri određeni sadržaj. Skalu prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija čini 10 čestica odnosno 10 negativnih emocija (raspon saturacija na generalnom faktoru [ ,489 – ,781 ] ) pri čemu veći rezultat na skali znači veću prihvatljivost iskazivanja negativnih emocija u javnoj sferi. Cronbachov  $\alpha$  koeficijent za skalu prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocije iznosi 0,87. Skalu prihvatljivosti iskazivanja pozitivnih emocija čine četiri čestice odnosno četiri pozitivne emocija, pri čemu veći rezultat na skali znači veću prihvatljivost iskazivanja pozitivnih emocija u javnoj sferi. Cronbachov  $\alpha$  koeficijent iznosi 0,74. Oba koeficijenta ukazuju na dobru pouzdanost skala.

### **Vinjete – situacijske procjene prihvatljivosti iskazivanja emocija u javnoj sferi**

Vinjetama smo kreirali kratke priče u kojima glavni akter doživljava i iskazuje jednu negativnu emociju u javnoj sferi. Opisane situacije su sljedeće:

- Tuga na fakultetu
- Tuga u trgovini
- Ljutnja u javnom prijevozu
- Ljutnja na poslovnom sastanku
- Strah na *team buildingu*
- Strah kod zubara

Za svaku negativnu emociju kreirali smo dvije priče koje se razlikuju po kontekstu te po spolu glavnog aktera koji emociju doživljava i iskazuje (npr. za ljutnju u javnom prijevozu smo kreirali dvije priče, u jednoj je glavni akteri muškarac, dok je u drugoj glavni akter žena). U jednoj inačici anketnog upitnika nalazilo se šest priča, po dvije priče za jednu negativnu emociju, a u drugoj inačici nalazile su se identične priče jedino je spol aktera u tim pričama promijenjen, dakle šest vinjeta po anketnoj inačici odnosno 12 vinjeta sveukupno.

Nakon svake vinjete bila su navedena dva pitanja, jedno se odnosilo na opravdanost doživljavanja emocije „Je li po vama X osoba opravdano doživjela emociju“ te drugo koje se odnosilo na opravdanost iskazivanja emocije „Smatrate li da je ponašanje X osobe u ovoj situaciji opravdano“. Ispitanicima je na ta pitanja bilo ponuđeno tri odgovora: „U potpunosti da“, „Djelomično da“ te „Uopće ne“.



## **Vrijednosne orijentacije**

Vrijednosnu orijentaciju mjerili smo na način da smo ispitanicima ponudili devet vrijednosti (pet tradicionalnih: obitelj, vjera u Boga, brak, očuvanje tradicije i nacija te četiri moderne: ravnopravnost muškarca i žene, ravnopravna podjela kućanskih poslova, pravo žena na pobačaj i ravnopravnost homoseksualnih i ostalih LGBT osoba) kojima je pridružena skala procjene od pet stupnjeva (1 = „Uopće mi nije važno“ do 5 = „Izrazito mi je važno“), te ih pitali da procjene koliko je njima osobno važan svaki od ponuđenih sadržaja.

Provedena je faktorska analiza metodom glavnih komponenti te su uz primjenu GK kriterija u bazičnoj soluciji izdvojene dvije komponente koje objašnjavaju 56% ukupne varijance. Dobivene latentne dimenzije transformirali smo oblimin transformacijom zbog pretpostavke o postojanju korelacije dobivenih dimenzija. Prva komponenta sastoji se od pet varijabli koje mjere tradicionalne vrijednosti koje mogu imati važnost u nečijem životu. Druga komponenta sastoji se od četiri varijable koje mjere moderne vrijednosti koje mogu imati važnost u nečijem životu. Korelacija između dobivenih komponenta je negativnog predznaka te je vrlo niska ( $r = -0,16$ ).

S obzirom na dvije dobivene latentne dimenzije, konstruirali smo dvije aditivne skale te za njih izračunali koeficijente interne konzistentnosti. Skala tradicionalnih vrijednosti sastoji se od pet čestica koje mjere tradicionalne vrijednosti, pri čemu veći rezultat na skali znači veću važnost tradicionalnih vrijednosti u nečijem životu. Cronbachov  $\alpha$  za skalu tradicionalnih vrijednosti iznosi 0,74. Skala modernih vrijednosti sastoji se od četiri čestice koje mjere moderne vrijednosti pri čemu veći rezultat na skali znači veću važnost modernih vrijednosti u nečijem životu. Cronbachov  $\alpha$  za skalu modernih vrijednosti također iznosi 0,74. Oba koeficijenta upućuju na dobru pouzdanost skala.

## **Stavovi o rodnim ulogama**

Za ispitivanje stavova o rodnim ulogama koristili smo Gender Role Beliefs Scale (Brown i Gladstone, 2012). Instrument je u originalu sastavljen od 10 čestica, no budući da dvije čestice dijele isti indikator (psovanje) odlučili smo instrument svesti na devet čestica. Osim navedenog kraćenja te prijevoda čestica s engleskog na hrvatski jezik instrument nije ni na koji način izmijenjen. Dakle, instrument se sastojao od devet čestica kojima je pridružena skala procjene od pet stupnjeva (1 = „Uopće se ne slažem“ do 5 = „U potpunosti se slažem“).

Provedena je faktorska analiza metodom glavnih komponenti (PCA) te su uz primjenu GK kriterija u bazičnoj soluciji izdvojene dvije komponente koje objašnjavaju 52% ukupne varijance. Dobivene latentne dimenzije transformirali smo oblimin transformacijom. Prva komponenta sastoji se od šest varijabli koje mjere tradicionalne stavove o rodnim ulogama odnosno podređenost žena. Druga komponenta sastoji se od tri varijable koje mjere stavove o rodnim ulogama koje možemo opisati kao benevolentni seksizam. Korelacija između dobivenih komponenti je pozitivnog predznaka te je niska ( $r = 0,3$ ).

Bez obzira na to što su putem faktorske analize izdvojene dvije komponente, neki autori koji su također dobili dvije dimenzije, ipak koriste jednu aditivnu skalu za mjerenje stavova o rodnim ulogama (Brown i Gladstone, 2012; Mdivani i Lidskaya, 2020). Stoga smo u ovom radu i mi odlučili konstruirati jednu aditivnu skalu za mjerenje rodnih uloga.

Skala za mjerenje stavova o rodnim ulogama sastoji se od 9 čestica, pri čemu je česticu „Žene bi trebale imati jednaku seksualnu slobodu kao i muškarci“ bilo potrebno rekodirati tako da sve varijable budu u istom smjeru s obzirom na konstrukt mjerenja. Na dobivenoj skali viši rezultat znači tradicionalnije stavove o rodnim ulogama, dok niži rezultat znači egalitarnije stavove o rodnim ulogama. Cronbachov  $\alpha$  koeficijent ( $\alpha = 0,77$ ) upućuje na dobru pouzdanost skale.

### **Diskriminativnost rodnih uloga u primarnoj socijalizaciji**

Instrument za mjerenje diskriminativnosti rodnih uloga u primarnoj socijalizaciji sastavljen je od dva dijela: odgoj i odnos roditelja. Ovaj dio upitnika konstruiran je za potrebe ovog istraživanja.

Dio koji mjeri diskriminativnost rodnih uloga tijekom odgoja sastoji se od četiri čestice (prve dvije su indikatori rodno egalitarnog odgoja, a druge tradicionalnog odgoja) u kojima smo ispitanike pitali da procjene koliko se ponuđene tvrdnje odnose na obitelj u kojoj su odrastali, instrumentu je pridružena skala procjene od pet stupnjeva (1 = „Uopće se ne odnosi na obitelj u kojoj sam odrastao/la“ do 5 = „U potpunosti se odnosi na obitelj u kojoj sam odrastao/la“).

Provedena je faktorska analiza metodom glavnih komponenti te je uz primjenu GK kriterija u bazičnoj soluciji izdvojena samo jedna komponenta koja objašnjava 61% ukupne varijance. Faktorska matrica ukazuje na visoka faktorska opterećenja  $[-,724 - ,800]$ , no dvije čestice su negativnog predznaka, stoga smo te dvije čestice rekodirali i nakon rekodiranja konstruirali aditivnu skalu. Skala se sastoji od četiri čestice, pri čemu veći rezultat na skali znači veći

stupanj egalitarnog odgoja dok niži rezultat znači veći stupanj tradicionalnog odgoja. Cronbachov  $\alpha$  koeficijent ( $\alpha = 0,78$ ) upućuje na dobru pouzdanost instrumenta.

Dio koji mjeri diskriminativnost rodnih uloga iz odnosa roditelja prema svojoj djeci ima dva indikatora: kućanske poslove i iskazivanje emocija. U ovom dijelu ispitanike smo pitali da procjene tko je u njihovom djetinjstvu, od njihovih roditelja obavljao kućanske poslove, pri čemu se ponuđeni odgovori bili:

1. Većinu kućanskih poslova obavljala je majka (ili druga ženska osoba)
2. Oba roditelja su bili jednako uključeni u kućanske poslove
3. Većinu kućanskih poslova obavljao je otac (ili druga muška osoba)

te smo ih pitali tko je u njihovom djetinjstvu, od njihovih roditelja (ili skrbnika) pokazivao prema njima više emocija (npr. tješio vas, plakao, smijao se s vama i sl.), ponuđeni odgovorili su bili:

1. Majka
2. Otac
3. Podjednako i majka i otac
4. Niti majka niti otac

### **Sociodemografske karakteristike**

Sociodemografske karakteristike ispitali smo pomoću osam pitanja koja su se odnosila na: spol ispitanika, dob ispitanika gdje su ispitanici sami upisivali broj navršenih godina; materijalni status sa skalom od pet stupnjeva čemu je nadodana opcija bez odgovora; radni status, stupanj obrazovanja sa skalom od šest stupnjeva i opcijom bez odgovora; odnos prema vjeri sa skalom od pet stupnjeva, tip naselja u kojem su ispitanici proveli najveći dio svog života te političku orijentaciju ispitanika.

### **4.3. Uzorak**

Istraživanje je provedeno na neprobabilističkom prigodnom uzorku. Uzorak se sastojao od 668 Facebook i Instagram korisnika te osobnih kontakata, pri čemu se navedena brojka odnosi na kompletno ispunjene anketne upitnike. Sveukupno ispitanika koji su pristupili anketi je bilo 1173 od toga 668 kompletno ispunjenih unosa. Prva inačica imala je 339 kompletnih unosa, a druga inačica imala je 329 kompletnih unosa. U obradi podataka

korišteni su samo odgovori kompletno ispunjenih upitnika, zbog toga što su pitanja o sociodemografskim karakteristikama bila smještena na kraj upitnika.

Cjelokupan uzorak se sastojao od 668 sudionika u dobi od 18 do 79 godina ( $M_{dob} = 36,9$ ,  $SD = 20,1$ ), od čega je 35% (234) muških ispitanika i 65% (434) ženskih ispitanica. Struktura prve i druge inačice prikazane su u tablici 2.

Tablica 2. Struktura prve i druge inačice za varijable spol i dob.

		f				prosijek	sd			f				prosijek	sd
PRVA INAČICA	Spol	Muško	34%			36,9	13	DRUGA INAČICA	Spol	Muško	36%			37	25,2
		Žensko	66%							Žensko	64%				
	Dob	18-25	27,9%					18-25	28,6%						
		26-35	23,7%						26-35	25,2%					
		36-45	20,2%						36-45	24,6%					
		46-55	18,4%						46-55	14,3%					
		56-65	8,3%						56-65	5,5%					
		66 i više	1,5%						66 i više	1,8%					
N = 339						N = 329									

Za varijable spol ( $p = 0,677$ ) i dob ( $p = 0,926$ ), ne postoji statistički značajna razlika među inačicama.

U tablici 3 prikazane su sociodemografske karakteristike cjelokupnog uzorka.

Tablica 3. Sociodemografske karakteristike uzorka

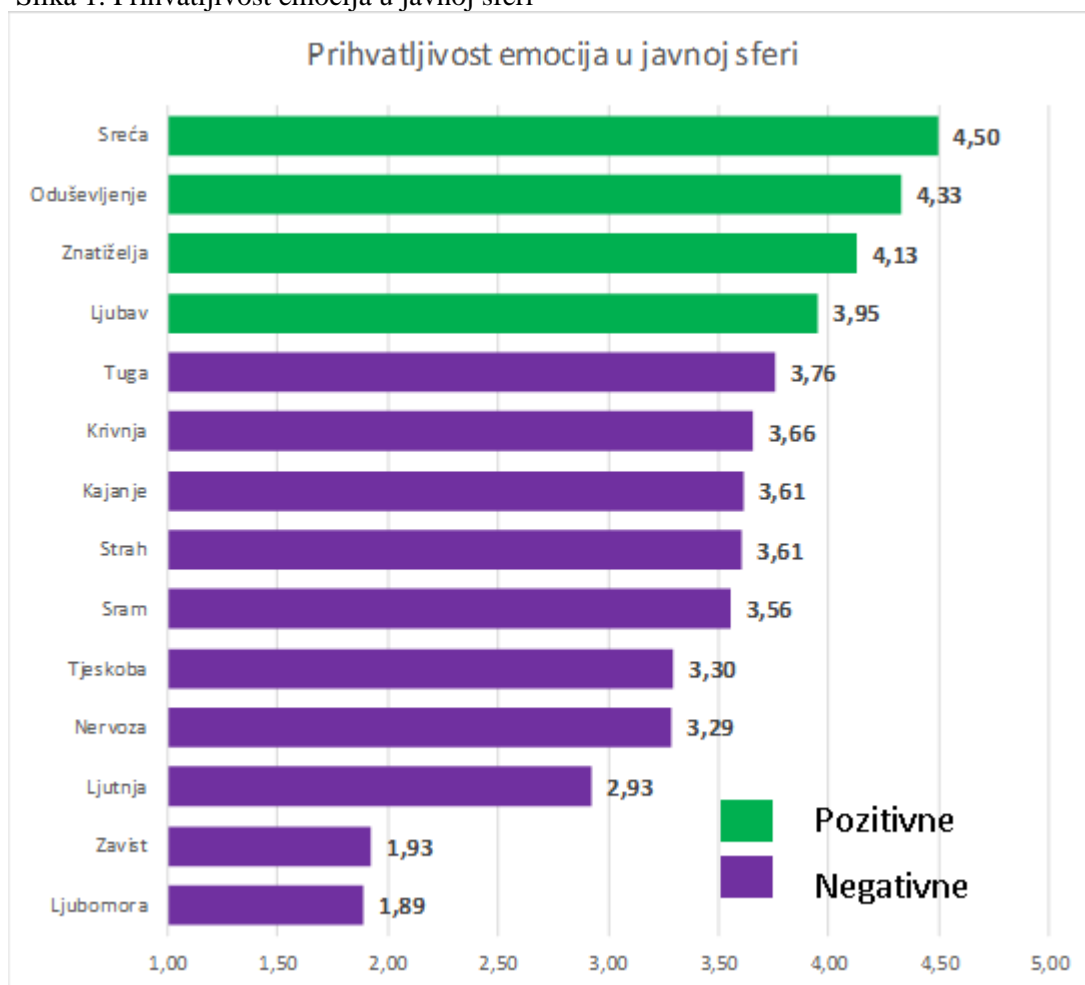
Materijalni status	Puno lošiji od većine drugih	2,2%
	Nešto lošiji od većine drugih	7,0%
	Niti bolji, niti lošiji od većine drugih	41,0%
	Nešto bolji od većine drugih	38,4%
	Puno bolji od većine drugih	11,3%
N = 627		
Stupanj obrazovanja	Bez škole ili nezavršena osnovna škola	0,0%
	Završena osnovna škola	1,2%
	Završena srednja škola	37,5%
	Završena viša škola	9,8%
	Fakultetsko obrazovanje	41,0%
	Specijalizacija, magisterij znanosti ili doktorat znanosti	10,4%
N = 661		
Vjera	Uvjereni sam vjernik/ca	22,3%
	Skloniji/a sam vjerovanju nego nevjerovanju	26,5%
	Ne znam, ne mogu procijeniti	10,8%
	Skloniji/a sam nevjerovanju nego vjerovanju	11,2%
	Nisam vjernik/ca	29,2%
N = 668		
Tip naselja	Selo	17,4%
	Manji grad	21,7%
	Veći grad	19,5%
	Velegrad (Zagreb)	39,4%
	Izvan Hrvatske	2,1%

		N =668
Politička orijentacija	Izrazito lijevo	4,3%
	Lijevo	25,7%
	Lijevi centar	23,3%
	Centar	27,2%
	Desni centar	10,0%
	Desno	8,5%
	Izrazito desno	0,9%
		N =529
Radni status	U radnom odnosu	48,0%
	Honorarni rad kao jedini izvor prihoda	2,7%
	Samostalna privredna djelatnost (obrnik, slobodna profesija)	8,7%
	Samostalni poljoprivrednik	0,6%
	Brine o kućanstvu / domaćica	2,4%
	Učenik, student	25,6%
	Umirovljenik	4,3%
	Nezaposlen	7,6%
		N =667

## 5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

### 5.1. Prihvatljivost iskazivanja emocija u javnoj sferi prema spolu ispitanika

Slika 1. Prihvatljivost emocija u javnoj sferi



Slika 1. prikazuje razine prihvatljivosti iskazivanja emocija u javnoj sferi bez uzimanja u obzir spol aktera ili subjekta koji procjenjuje. Prema podacima vidljivo je kako je iskazivanje pozitivnih emocija prihvatljivije nego iskazivanje negativnih emocija, pri čemu je od pozitivnih emocija sreća (4,5) najprihvatljivija za iskazivanje u javnoj sferi dok je ljubav (3,95) najmanje prihvatljiva. Negativne emocija ukupno su manje prihvatljive nego pozitivne emocije, pri čemu je najprihvatljivija negativna emocija tuga (3,76), a emocija koja se smatra najmanje prihvatljivom za iskazivanje jest ljubomora (1,89) i zavist (1,93). Negativne emocije koje se smatraju najprihvatljivijima za iskazivanje u javnoj sferi su tuga (3,76), krivnja (3,66), kajanje (3,61), strah (3,61) i sram (3,56).

Tablica 2. Prihvatljivost iskazivanja emocija u javnoj sferi prema spolu ispitanika

Emocija	Spol ispitanika	Uopće mi nije prihvatljivo	Uglavnom mi nije prihvatljivo	Niti mi je prihvatljivo, niti neprihvatljivo	Uglavnom mi je prihvatljivo	U potpunosti mi je prihvatljivo	Ukupno	Prosjek	t	p
Sreća	M	0,4%	3,0%	8,5%	38,5%	49,6%	234	4,34	-4,082	<0,001**
	Ž	0,2%	0,5%	3,7%	32,3%	63,4%	434	4,58		
Tuga	M	3,4%	19,2%	22,6%	35,9%	18,8%	234	3,47	-5,114	<0,001**
	Ž	0,9%	9,0%	15,2%	48,2%	26,7%	434	3,91		
Ljutnja	M	12,0%	33,3%	23,9%	17,9%	12,8%	234	2,86	-,996	,320
	Ž	9,7%	30,9%	22,4%	28,1%	9,0%	434	2,96		
Strah	M	8,5%	19,7%	25,6%	29,5%	16,7%	234	3,26	-5,711	<0,001**
	Ž	2,5%	11,3%	18,2%	40,3%	27,6%	434	3,79		
Oduševljenje	M	2,1%	3,4%	13,2%	37,6%	43,6%	234	4,17	-3,416	,001*
	Ž	0,0%	2,3%	6,5%	39,2%	52,1%	434	4,41		
Ljubav	M	4,7%	6,0%	18,8%	38,0%	32,5%	234	3,88	-1,411	,159
	Ž	1,2%	9,4%	14,1%	39,6%	35,7%	434	3,99		
Znatiželja	M	2,1%	3,4%	14,1%	35,9%	44,4%	234	4,17	,896	,371
	Ž	0,5%	8,5%	13,6%	35,3%	42,2%	434	4,10		
Nervoza	M	7,3%	24,4%	23,1%	27,4%	17,9%	234	3,24	-,744	,457
	Ž	4,1%	24,2%	23,5%	32,5%	15,7%	434	3,31		
Kajanje	M	6,4%	17,1%	22,6%	30,3%	23,5%	234	3,47	-2,312	,021
	Ž	3,0%	8,3%	25,8%	42,9%	20,0%	434	3,69		
Sram	M	6,0%	16,2%	26,9%	32,1%	18,8%	234	3,41	-2,409	,016
	Ž	3,5%	10,1%	28,3%	35,9%	22,1%	434	3,63		
Krivnja	M	3,8%	13,7%	24,8%	35,9%	21,8%	234	3,58	-1,360	,175
	Ž	2,8%	9,7%	24,2%	41,7%	21,7%	434	3,70		
Zavist	M	45,7%	30,3%	12,0%	6,4%	5,6%	234	1,96	,554	,580
	Ž	44,0%	35,0%	11,3%	5,5%	4,1%	434	1,91		
Ljubomora	M	43,6%	33,8%	12,8%	5,6%	4,3%	234	1,93	,787	,431
	Ž	45,9%	34,1%	12,0%	3,9%	4,1%	434	1,86		
Tjeskoba	M	13,2%	18,8%	32,9%	22,6%	12,4%	234	3,02	-4,475	<0,001**
	Ž	7,1%	13,1%	27,4%	32,5%	19,8%	434	3,45		

\* značajno uz 5% rizika uz Bonferronijevu korekciju, \*\* značajno uz 1% rizika uz Bonferronijevu korekciju

Tablica 2. označava prihvatljivost iskazivanja emocija u javnoj sferi prema spolu ispitanika (bez uzimanja u obzir tko je akter iskazivanja emocije). Iz tablice možemo zaključiti da kada govorimo o iskazivanju sreće u javnoj sferi postoji statistički značajna razlika ( $p < 0,001$ )

između muškaraca i žena, pri čemu je ženama (4,58) iskazivanje sreće u javnoj sferi prihvatljivije nego muškarcima (4,34). Nađena je statistički značajna razlika ( $p < 0,001$ ) i kada govorimo o iskazivanju oduševljenja u javnoj sferi, ženama (4,41) je iskazivanje oduševljenja prihvatljivije nego muškarcima (4,17).

Nadalje, ženama (3,91) je prihvatljivije iskazivanje tuge u javnoj sferi ( $p < 0,001$ ) nego što je to muškarcima (3,47), također ženama (3,79) je prihvatljivije iskazivanje straha ( $p < 0,001$ ) nego što je to muškarcima (3,26) te postoji statistički značajna razlika ( $p < 0,001$ ) u iskazivanju tjeskobe, ženama (3,45) iskazivanje tjeskobe prihvatljivije je nego muškarcima (3,02). Prema predstavljenim podacima možemo zaključiti kako je ženama iskazivanje emocija u javnoj sferi prihvatljivije nego muškarcima, što vrijedi i za pozitivne i za negativne emocije. Za emocije ljutnja, ljubav, znatiželja, nervoza, kajanje, sram, krivnja, zavist, ljubomora nisu pronađene statistički značajne razlike u prihvatljivosti između muškaraca i žena. Ovi su rezultati donekle potvrđuju tezu o tome kako i žene i muškarce imaju različita društvena očekivanja o tome koje su emocije primjerene za iskazivanje u javnoj sferi.

## 5.2. Rodne razlike u prihvatljivosti doživljavanja i iskazivanja emocija u javnoj sferi prema spolu aktera koji doživljava i iskazuje emocije

Tablica 3. Razlike u prihvatljivosti emocija i njihovog iskazivanje prema spolu aktera

	Akter iskazivanja emocija	Uopće ne	Djelomično da	U potpunosti da	z (za U potpunosti da)	p
<b>TUGA (fakultet)</b>						
Odobranje emocije	M	10,6%	42,5%	46,9%	0,8827	,379
	Ž	14,6%	41,9%	43,5%		
Prihvatljivost iskazivanja emocije	M	28,6%	49,6%	21,8%	-1,6811	,093
	Ž	32,5%	40,1%	27,4%		
<b>TUGA (trgovina)</b>						
Odobranje emocije	M	8,5%	27,4%	64,1%	-2,6232	,010
	Ž	3,8%	22,7%	73,5%		
Prihvatljivost iskazivanja emocije	M	26,1%	39,5%	34,3%	-1,629	,103
	Ž	16,5%	43,1%	40,4%		
<b>LJUTNJA (sastanak)</b>						
Odobranje emocije	M	13,7%	43,2%	43,2%	-0,2605	,795
	Ž	10,6%	45,1%	44,2%		
Prihvatljivost iskazivanja emocije	M	55,3%	34,0%	10,6%	-1,1877	,234
	Ž	51,3%	35,1%	13,6%		
<b>LJUTNJA (javni prijevoz)</b>						
Odobranje emocije	M	15,9%	37,2%	46,9%	-1,4731	,142
	Ž	12,8%	34,7%	52,6%		
Prihvatljivost iskazivanja emocije	M	47,5%	37,2%	15,3%	-3,4494	<0,001**
	Ž	38,6%	35,3%	26,1%		
<b>STRAH (team builing)</b>						
Odobranje emocije	M	22,7%	50,1%	27,1%	-0,9424	,347
	Ž	11,9%	57,8%	30,4%		
Prihvatljivost iskazivanja emocije	M	30,7%	45,4%	23,9%	-0,2111	,834
	Ž	27,1%	48,3%	24,6%		
<b>STRAH (zubar)</b>						
Odobranje emocije	M	33,7%	51,4%	14,9%	-1,9258	,054
	Ž	31,3%	48,1%	20,6%		
Prihvatljivost iskazivanja emocije	M	60,2%	29,8%	10,0%	0	1
	Ž	58,1%	31,9%	10,0%		

\*značajno uz 5% rizika uz Bonferronijevu korekciju, \*\* značajno uz 1% rizika uz Bonferronijevu korekciju

Tablica 3. prikazuje razlike u opravdanosti doživljavanja emocija i njihovog iskazivanja prema spolu aktera. Prema podacima možemo vidjeti kako je generalno za sve emocije opravdanije doživljavanje samih emocija u odnosu na iskazivanje tih emocija u javnoj sferi. Od šest ponuđenih situacija, ispitanicima je najopravdanije doživljavanje tuge u trgovini, s time da je opravdanije kada tugu doživljava žena (74%) nego muškarac (64%). Nešto manje opravdano jest doživljavanje ljutnje u javnom prijevozu, pri čemu je opravdanije kada ljutnju doživljava žena (53%) nego muškarac (47%); te doživljavanje tuge na fakultetu pri čemu je prihvatljivije kada tugu doživljava muškarac (47%) nego žena (44%). Među ponuđenim situacijama najmanje opravdano doživljavanje emocije jest doživljavanje straha kod zubara, pri čemu je manje opravdano kad straha doživljava muškarac (15%) nego žena (21%).



Najmanje prihvatljivo iskazivanje emocije jest iskazivanje straha kod zubara, pri čemu je manje prihvatljivo kada strah iskazuje muškarac (60%) nego žena (58%). Nadalje, nešto prihvatljivije jest iskazivanje ljutnje na poslovnom sastanku, s time da je manje prihvatljivo kada ljutnju iskazuje muškarac (55%) nego žena (51%); te iskazivanje ljutnje u javnom prijevozu gdje je također manje prihvatljivo kada ljutnju iskazuje muškarac (48%) nego žena (39%). Najprihvatljivije iskazivanje emocije jest iskazivanje tuge u trgovini s time da je opravdanije kada tugu iskazuje žena (40%) nego muškarac (34%).

Putem z-testa provjeravane su razlike u proporcijama odgovora „U potpunosti da“ u opravdanosti doživljavanja emocija i njihovog iskazivanja između situacija u kojima je glavni akter muškarac i situacija u kojima je glavni akter žena. Putem z-test željeli smo provjeriti društveno odobravanje doživljavanja i iskazivanja emocija prema spolu aktera, ali bez uzimanja u obzir spol onog tko procjenjuje. Statistički značajne razlike uz Bonferronijevu korekciju za po šest procjena postoje samo kod prihvatljivosti iskazivanja ljutnje u javnom prijevozu ( $p < 0,001$ ) pri čemu je prihvatljivije da žena iskazuje ljutnju (26%) nego da muškarac iskazuje ljutnju (15%).

Tablica 4. Rodne razlike u prihvatljivosti emocija i njihovog iskazivanje prema spolu aktera

		Spol ispitanika	Uopće ne	Djelomično da	U potpunosti da	Ukupno	X <sup>2</sup>	p
		<b>TUGA (fakultet)</b>						
Odobranje emocije	Akter doživljavanja emocija: ŽENA	Muško	25,4%	46,6%	28,0%	118	25,926	<0,001**
		Žensko	8,5%	39,3%	52,1%	211		
	Akter doživljavanja emocija: MUŠKARAC	Muško	17,2%	49,1%	33,6%	116	15,755	<0,001**
		Žensko	7,2%	39,0%	53,8%	223		
Prihvatljivost iskazivanja emocije	Akter iskazivanja emocija: ŽENA	Muško	44,9%	39,8%	15,3%	118	18,542	<0,001**
		Žensko	25,6%	40,3%	34,1%	211		
	Akter iskazivanja emocija: MUŠKARAC	Muško	33,6%	50,9%	15,5%	116	4,824	,090
		Žensko	26,0%	48,9%	25,1%	223		
		<b>TUGA (trgovina)</b>						
Odobranje emocije	Akter doživljavanja emocija: ŽENA	Muško	6,0%	31,0%	62,9%	116	10,257	0,006*
		Žensko	2,7%	18,4%	78,9%	223		
	Akter doživljavanja emocija: MUŠKARAC	Muško	15,3%	29,7%	55,1%	118	12,538	0,002*
		Žensko	4,7%	26,1%	69,2%	211		
Prihvatljivost iskazivanja emocije	Akter iskazivanja emocija: ŽENA	Muško	14,7%	48,3%	37,1%	116	1,969	,374
		Žensko	17,5%	40,4%	42,2%	223		
	Akter iskazivanja emocija: MUŠKARAC	Muško	39,0%	39,0%	22,0%	118	19,744	<0,001**
		Žensko	19,0%	39,8%	41,2%	211		
		<b>LJUTNJA (sastanak)</b>						
Odobranje emocije	Akter doživljavanja emocija: ŽENA	Muško	14,7%	42,2%	43,1%	116	3,083	,214
		Žensko	8,5%	46,6%	44,8%	223		
	Akter doživljavanja emocija: MUŠKARAC	Muško	16,9%	39,0%	44,1%	118	2,219	,330
		Žensko	11,8%	45,5%	42,7%	211		
Prihvatljivost iskazivanja emocije	Akter iskazivanja emocija: ŽENA	Muško	49,1%	31,0%	19,8%	116	6,086	,048
		Žensko	52,5%	37,2%	10,3%	223		
	Akter iskazivanja emocija: MUŠKARAC	Muško	52,5%	34,7%	12,7%	118	1,027	,598
		Žensko	56,9%	33,6%	9,5%	211		
		<b>LJUTNJA (javni prijevoz)</b>						
Odobranje emocije	Akter doživljavanja emocija: ŽENA	Muško	10,2%	38,1%	51,7%	118	1,644	,440
		Žensko	14,2%	32,7%	53,1%	211		
	Akter doživljavanja emocija: MUŠKARAC	Muško	21,6%	37,1%	41,4%	116	4,647	,098
		Žensko	13,0%	37,2%	49,8%	223		
Prihvatljivost iskazivanja emocije	Akter iskazivanja emocija: ŽENA	Muško	34,7%	37,3%	28,0%	118	1,158	,560
		Žensko	40,8%	34,1%	25,1%	211		

	Akter iskazivanja emocija: MUŠKARAC	Muško	50,9%	36,2%	12,9%	116	1,132	,568
		Žensko	45,7%	37,7%	16,6%	223		
	<b>STRAH (team building)</b>							
Odobranje emocije	Akter doživljavanja emocija: ŽENA	Muško	15,3%	61,0%	23,7%	118	4,824	,090
		Žensko	10,0%	55,9%	34,1%	211		
	Akter doživljavanja emocija: MUŠKARAC	Muško	33,6%	53,4%	12,9%	116	22,735	<0,001**
		Žensko	17,0%	48,4%	34,5%	223		
Prihvatljivost iskazivanja emocije	Akter iskazivanja emocija: ŽENA	Muško	33,1%	48,3%	18,6%	118	5,117	,077
		Žensko	23,7%	48,3%	28,0%	211		
	Akter iskazivanja emocija: MUŠKARAC	Muško	38,8%	46,6%	14,7%	116	10,133	,006*
		Žensko	26,5%	44,8%	28,7%	223		
	<b>STRAH (zubar)</b>							
Odobranje emocije	Akter doživljavanja emocija: ŽENA	Muško	37,9%	44,8%	17,2%	116	3,884	,143
		Žensko	27,8%	49,8%	22,4%	223		
	Akter doživljavanja emocija: MUŠKARAC	Muško	44,9%	47,5%	7,6%	118	13,883	,001**
		Žensko	27,5%	53,6%	19,0%	211		
Prihvatljivost iskazivanja emocije	Akter iskazivanja emocija: ŽENA	Muško	59,5%	31,0%	9,5%	116	,147	,929
		Žensko	57,4%	32,3%	10,3%	223		
	Akter iskazivanja emocija: MUŠKARAC	Muško	69,5%	25,4%	5,1%	118	8,312	,016
		Žensko	55,0%	32,2%	12,8%	211		

\* značajno uz 5% rizika uz Bonferronijevu korekciju, \*\* značajno uz 1% rizika uz Bonferronijevu korekciju

Tablica 4. prikazuje rodne razlike u prihvatljivosti doživljavanja emocija i njihovog iskazivanja prema spolu aktera. Za razliku od prethodnog koraka ovdje smo nastojali saznati društveno odobravanje doživljavanja i iskazivanja emocija prema spolu aktera, ali dodatno uzimajući u obzir rodne razlike u tim procjenama, tj. spol onih koji procjenjuju.

Prema podacima možemo zaključiti kako u kontekstu **tuge na fakultetu**, kada govorimo o opravdanosti doživljavanja tuge, ženama (52% i 54%) je opravdanije nego muškarcima (28% i 34%) da se rastuže i žena i muškarac ( $p < 0,001$  i  $p < 0,001$ ), pri čemu je i ženama i muškarcima nešto opravdanije da se rastuži muškarac nego žena. S druge strane kada govorimo o prihvatljivosti iskazivanja tuge plakanjem, ženama (34% i 25%) je prihvatljivije nego muškarcima (15% i 16%) da plaču i žena i muškarac, pri čemu je ženama prihvatljivije da plače žena (34%) nego muškarac (25%). Razina prihvatljivosti iskazivanja tuge je statistički značajno povezana sa spolom samo kad je riječ o ženi koja iskazuje tugu ( $p < 0,001$ ), ali ne i kad je riječ o muškarcu koji iskazuje tugu ( $p = 0,090$ ).

Nadalje u kontekstu **tuge u trgovini**, kada govorimo o opravdanosti doživljavanja tuge, ženama (79% i 69%) je opravdanije nego muškarcima (63% i 55%) da se rastuže i žena i muškarac ( $p = 0,006$  i  $p = 0,002$ ), iako je i muškarcima i ženama načelno opravdanije da se rastuži žena, nego muškarac. Kada govorimo o prihvatljivosti iskazivanja tuge plakanjem, ženama (42% i 41%) je prihvatljivije nego muškarcima (37% i 22%) da plaču i žena i muškarac, pri čemu je muškarcima prihvatljivije da plače žena (37%) nego muškarac (22%). Razina prihvatljivosti iskazivanja tuge je statistički značajno povezana sa spolom samo kad je riječ o muškarcu koji iskazuje tugu ( $p < 0,001$ ), međutim ne i kad je riječ o ženi koja iskazuje tugu ( $p = 0,347$ ).

U kontekstu **straha na team buildingu**, kada govorimo o doživljavanju straha ženama (34% i 35%) je opravdanije nego muškarcima (24% i 13%) da se žena i muškarac uplaše, no razina opravdanosti doživljavanja straha je statistički značajno povezana sa spolom samo kad je riječ o muškarcu koji doživljava strah ( $p < 0,001$ ), a ne i kad je riječ o ženi koja doživljava strah ( $p = 0,090$ ). Međutim valja istaknuti da je muškarcima opravdanije da se uplaši žena (24%) nego muškarac (13%).

Kada je u pitanju prihvatljivost iskazivanja straha, razina prihvatljivosti iskazivanja straha je statistički značajno povezana sa spolom samo kad je riječ o muškarcu koji iskazuje strah ( $p = 0,006$ ), ali ne i kad je riječ o ženi koji iskazuje strah ( $p = 0,077$ ). No, zanimljivo je da je ženama (28% i 29%) prihvatljivije nego muškarcima (19% i 15%) da strah iskazuju i žena i muškarac, dok je muškarcima prihvatljivije da svoj strah iskazuju žene (19%) nego muškarci (15%).

U kontekstu **straha kod zubara**, kada govorimo o opravdanosti doživljavanja straha ženama (22% i 19%) je opravdanije nego muškarcima (17% i 8%) da se i žena i muškarac uplaše, pri čemu je razina opravdanosti doživljavanja straha je statistički značajno povezana sa spolom samo kad je riječ o muškarcu koji doživljava strah ( $p = 0,001$ ), no ne i kad je riječ o ženi koja doživljava strah ( $p = 0,143$ ). Zanimljivo je da je samo 8% muškaraca izjavilo da im je u potpunosti opravdano doživljavanje straha od strane muškog aktera u ovoj situaciji, dok je taj postotak za ženskog aktera 17%. Kada govorimo o prihvatljivosti iskazivanja straha ne postoji statistički značajna povezanost spola i prihvatljivosti iskazivanja, ali ženama je nešto prihvatljivije (10% i 13%) nego muškarcima (10% i 5%) da i žena i muškarac iskažu svoj strah, dok je muškarcima prihvatljivije da svoj strah iskažu žene (10%) nego muškarci (5%).

U situacijama u kojima akteri doživljavaju i iskazuju **ljutnju** ne postoji statistički značajna povezanost spola i opravdanosti doživljavanja ljutnje niti postoji statistički značajna povezanost spola i iskazivanja ljutnje, bilo da se radi o ljutnji na poslovnom sastanku niti o ljutnji u javnom prijevozu. No kao zanimljive nalaze u kontekstu **ljutnje na poslovnom sastanku** možemo istaknuti kako je muškarcima (20% i 13%) prihvatljivije nego ženama (10% i 10%) da i muškarac i žena iskažu svoju ljutnju na poslovnom sastanku, pri čemu je muškarcima prihvatljivije da žena iskaže ljutnju (20%) nego da muškarac iskaže ljutnju (13%). Nadalje, u kontekstu **ljutnje u javnom prijevozu**, ženama (53% i 50%) je opravdanije nego muškarcima (52% i 41%) da se naljute i muškarac i žena, iako je i muškarcima (52%) i ženama (53%) načelno opravdanije da se naljuti žena nego muškarac. Kada govorimo o prihvatljivosti iskazivanja ljutnje, i ženama (25%) i muškarcima (28%) je prihvatljivije da u javnom prijevozu ljutnju iskaže žena nego muškarac.

### 5.3. Rodne razlike u vrijednostima

Tablica 5. Važnost određenih vrijednosti u životu ispitanika

	Spol ispitanika	Niti mi je					Izrazito mi je važno	Ukupno	Prosjek	t	P
		Uopće mi nije važno	Većinom mi nije važno	većinom važno	većinom mi je važno	nevažno					
Obitelj	Muško	0,9%	2,1%	3,0%	27,8%	66,2%	234	4,56	-2,673	,008	
	Žensko	0,5%	0,7%	3,5%	17,7%	77,6%	434	4,71			
Vjera u Boga	Muško	36,3%	10,7%	17,1%	16,7%	19,2%	234	2,72	-2,148	,032	
	Žensko	31,1%	7,4%	15,7%	23,0%	22,8%	434	2,99			
Ravnopravnost muškarca i žene	Muško	3,4%	5,1%	15,0%	36,8%	39,7%	234	4,04	-5,882	<0,001**	
	Žensko	0,7%	1,6%	7,1%	28,8%	61,8%	434	4,49			
Ravnopravna podjela kućanskih poslova	Muško	4,7%	6,0%	25,6%	36,8%	26,9%	234	3,75	-5,604	<0,001**	
	Žensko	1,8%	2,5%	12,7%	38,7%	44,2%	434	4,21			
Brak	Muško	13,2%	6,0%	20,1%	26,5%	34,2%	234	3,26	0,225	,822	
	Žensko	13,4%	6,9%	19,8%	26,3%	33,6%	434	3,60			
Očuvanje tradicije	Muško	12,4%	14,5%	26,1%	33,3%	13,7%	234	3,21	1,278	,202	
	Žensko	12,0%	16,1%	32,0%	30,4%	9,4%	434	3,09			
Nacija	Muško	26,1%	11,1%	26,1%	25,6%	11,1%	234	2,85	3,563	<0,001**	
	Žensko	31,8%	18,2%	26,7%	17,5%	5,8%	434	2,47			
Pravo žena na pobačaj	Muško	10,3%	6,0%	21,8%	29,5%	32,5%	234	3,68	-6,720	<0,001**	
	Žensko	2,8%	3,5%	12,9%	20,3%	60,6%	434	4,32			
Ravnopravnost homoseksualnih i ostalih LGBT osoba	Muško	22,6%	7,3%	23,5%	21,8%	24,8%	234	3,19	-6,401	<0,001**	
	Žensko	6,7%	3,2%	22,6%	28,6%	38,9%	434	3,90			

\* značajno uz 5% rizika uz Bonferronijevu korekciju, \*\* značajno uz 1% rizika uz Bonferronijevu korekciju

Tablica 5. prikazuje važnost određenih vrijednosti u životu ispitanika. Iz tablice možemo zaključiti kako je i muškarcima (4,56) i ženama (4,71) od deset ponuđenih, najvažnija vrijednost obitelj, nakon koje slijedi rodna ravnopravnost ( $M = 4,04$ ;  $\check{Z} = 4,49$ ). Nadalje su im važne ravnopravna podjela kućanskih poslova ( $M = 3,75$ ;  $\check{Z} = 4,21$ ) te pravo žena na pobačaj ( $M = 3,68$ ;  $\check{Z} = 4,32$ ). S druge strane, zanimljivo je da su najniže rangirane vrijednosti vjera u Boga ( $M = 2,72$ ;  $\check{Z} = 2,99$ ) te nacija ( $M = 2,85$ ;  $\check{Z} = 2,47$ ).

Putem t-testa provjeravane su razlike u prosjecima razine važnosti određenih vrijednosti između muškaraca i žena. Statistički značajne razlike uz Bonferronijevu korekciju za po devet procjena postoje kod pet čestica. Valja istaknuti kako za četiri od pet tih čestica za koje postoje statistički značajne razlike, podaci ukazuju na to da su ženama te vrijednosti važnije nego muškarcima. Rodna ravnopravnost ( $p < 0,001$ ) važnija je ženama (4,49) nego muškarcima (4,04). Nadalje ravnopravna podjela kućanskih poslova ( $p < 0,001$ ) važnija je ženama (4,21) nego muškarcima (3,75). Pravo žena na pobačaj ( $p < 0,001$ ), važnije je ženama (4,32) važnije nego muškarcima (3,68) te je ravnopravnost homoseksualnih i ostalih LGBT osoba ( $p < 0,001$ ) važnije ženama (3,90) nego muškarcima (3,19). Naposljetku nađena je statistički značajna razlika ( $p < 0,001$ ) u važnosti nacije, gdje je muškarcima (2,85) nacija važnija nego ženama (2,47).

#### 5.4. Rodne razlike u stavovima o rodnim ulogama

Tablica 6. prikazuje stavove ispitanika o rodnim ulogama, prema podacima možemo zaključiti sljedeće: i muški i ženski ispitanici najviše se slažu s tvrdnjom „Žene bi trebale imati jednaku seksualnu slobodu kao i muškarci“, pri čemu je uz Bonferronijevu korekciju za po devet procjena pronađena statistički značajna razlika između slaganja muškaraca i žena s ovom tvrdnjom ( $p = 0,002$ ). Žene (4,56) se u odnosu na muškarce (4,33) u većoj mjeri slažu s navedenom tvrdnjom. Sljedeća tvrdnja s kojom se ispitanici najviše slažu jest „Muškarci bi trebali i dalje pokazivati ljubaznost prema ženama, npr. otvoriti vrata ili pomoći s kaputima“, ( $p < 0,001$ ) te se s ovom tvrdnjom muškarci (4,16) slažu više nego žene (3,72). Nadalje po razini slaganja stoji tvrdnja „Neprirodno je psovati u prisutnosti ženske osobe“ ( $p < 0,001$ ) s čime se muškarci (3,06) slažu više nego žene (2,47).

Tvrdnje s kojima se i muškarci žene najmanje slažu su „Žene se trebaju baviti s dužnostima rađanja i brige oko kuće, a ne željama za profesionalnom i radnom karijerom“ ( $p < 0,001$ ) no muškarci (1,44) se s ovom tvrdnjom slažu u većoj mjeri nego žene (1,11). Nadalje razina slaganja s tvrdnjom „Apsurdno je da žene voze vlakove ili da muškarci šiju odjeću“ je također niska no, muškarci (1,35) se s njom slažu u većoj mjeri nego (1,15) žene ( $p = 0,001$ ). Statistički značajne razlike nađene su i kod tvrdnje „Osim u vrlo specifičnim okolnostima, muškarac nikada ne smije dopustiti da žena plati taksi, kupi kartu ili plati račun“ ( $p = 0,001$ ) s kojom se muškarci (1,92) slažu u većoj mjeri nego žene (1,62); kod tvrdnje „Žene koje imaju djecu ne bi trebale raditi izvan kuće, ako ne moraju zbog financija“ ( $p < 0,001$ ) pri čemu se muškarci (1,98) s njom slažu više nego žene (1,42) te kod tvrdnje „Muževi bi trebali biti legalni predstavnici obitelji u svim pravnim stvarima“ ( $p < 0,001$ ) s kojom se muškarci (1,87) slažu u većoj mjeri nego žene (1,38).

Za tvrdnju „Inicijativa u udvaranju obično treba doći od muškarca“ nije pronađena statistički značajna razlika u prosječnom slaganju muškaraca i žena.

Tablica 6. Stavovi o rodnim ulogama po spolu

		Uopće se ne slažem	Uglavnom se ne slažem	Niti se slažem niti se ne slažem	Uglavnom se slažem	U potpunosti se slažem	Ukupno	Prosjek	t	p
Nepristojno je psovati u prisutnosti ženske osobe	Muško	19,2%	15,0%	24,8%	22,2%	18,8%	234	3,06	5,449	<0,001**
	Žensko	35,9%	14,3%	25,8%	15,2%	8,8%	434	2,47		
Inicijativa u udvaranju obično treba doći od muškarca	Muško	32,1%	19,7%	27,4%	16,7%	4,3%	234	2,41	-0,386	,700
	Žensko	34,6%	16,1%	22,8%	22,4%	4,1%	434	2,45		
Žene bi trebale imati jednaku seksualnu slobodu kao i muškarci	Muško	2,6%	5,1%	8,5%	24,4%	59,4%	234	4,33	-3,052	,002*
	Žensko	0,7%	1,8%	8,3%	19,1%	70,0%	434	4,56		
Žene koje imaju djecu ne bi trebale raditi izvan kuće, ako ne moraju zbog financija	Muško	49,1%	19,7%	18,8%	8,5%	3,8%	234	1,98	6,455	<0,001**
	Žensko	77,6%	9,0%	9,2%	2,3%	1,8%	434	1,42		
Muževi bi trebali biti legalni predstavnici obitelji u svim pravnim stvarima	Muško	57,3%	13,7%	16,7%	9,4%	3,0%	234	1,87	5,618	<0,001**
	Žensko	78,8%	8,8%	9,2%	1,6%	1,6%	434	1,38		
Osim u vrlo specifičnim okolnostima, muškarac nikada ne smije dopustiti da žena plati taksi, kupi kartu ili plati račun	Muško	55,1%	15,4%	15,8%	9,4%	4,3%	234	1,92	3,209	,001**
	Žensko	67,3%	13,8%	10,8%	5,5%	2,5%	434	1,62		
Muškarci bi trebali i dalje pokazivati ljubaznost prema ženama, npr. otvoriti vrata ili pomoći s kaputima	Muško	3,8%	1,7%	12,4%	38,9%	43,2%	234	4,16	5,230	<0,001**
	Žensko	5,5%	8,1%	23,7%	34,1%	28,6%	434	3,72		
Apsurdno je da žene voze vlakove ili da muškarci šiju odjeću	Muško	79,1%	12,0%	6,0%	0,9%	2,1%	234	1,35	3,417	,001**
	Žensko	92,2%	4,1%	2,1%	0,2%	1,4%	434	1,15		
Žene se trebaju baviti s dužnostima rađanja i brige oko kuće, a ne željama za profesionalnom i radnom karijerom	Muško	72,6%	16,7%	5,6%	3,8%	1,3%	234	1,44	5,534	<0,001**
	Žensko	91,7%	5,8%	2,3%	0,0%	0,2%	434	1,11		

\* značajno uz 5% rizika uz Bonferronijevu korekciju, \*\* značajno uz 1% rizika uz Bonferronijevu korekciju



## 5.5. Diskriminativnost rodnih uloga u primarnoj socijalizaciji

Tablica 7. Rodna diskriminativnost u primarnoj socijalizaciji

		Uopće se ne odnosi na obitelj u kojoj sam odrastao/la,	Uglavnom se ne odnosi na obitelj u kojoj sam odrastao/la	Ne mogu procijeniti, nije primjenjivo na moju obitelj	Uglavnom se odnosi na obitelj u kojoj sam odrastao/la	U potpunosti se odnosi na obitelj u kojoj sam odrastao/la,	Ukupno	X <sup>2</sup>	p
U mojoj obitelji dječake i djevojčice se odgajalo na jednak način	Muško	7,3%	8,5%	35,5%	22,2%	26,5%	234	3,303	,508
	Žensko	6,7%	12,2%	30,4%	22,6%	28,1%	434		
U mojoj obitelji i dječaci i djevojčice trebali su jednako pomagati u kućanskim poslovima	Muško	6,4%	9,8%	36,3%	20,1%	27,4%	234	7,302	,121
	Žensko	10,4%	14,1%	29,3%	20,3%	26,0%	434		
U mojoj obitelji točno se znalo što trebaju raditi osobe muškog, a što osobe ženskog spola	Muško	20,9%	26,9%	22,2%	25,2%	4,7%	234	3,658	,454
	Žensko	24,4%	25,8%	17,3%	26,0%	6,5%	434		
U mojoj obitelji postojala su različita pravila za osobe muškog i osobe ženskog spola	Muško	42,7%	19,7%	21,4%	12,4%	3,8%	234	7,625	,106
	Žensko	36,9%	23,5%	17,1%	15,4%	7,1%	434		

\* značajno uz 5% rizika uz Bonferronijevu korekciju, \*\* značajno uz 1% rizika uz Bonferronijevu korekciju.

Tablica 7. prikazuje diskriminativnost rodnih uloga u primarnoj socijalizaciji. Od mjerenih obilježja diskriminativnosti rodnih uloga u primarnoj socijalizaciji, najzastupljenija su ona **rodno egalitarna** – oko 50% ispitanika navodi da se u njihovoj obitelji dječake i djevojčice odgajalo na jednak način te da su u njihovoj obitelji dječaci i djevojčice trebali jednako pomagati u kućanskim poslovima pri čemu niti na jednoj od ove dvije tvrdnje nema statistički značajne razlike u odgovorima prema spolu. Ipak, oko 16% muškaraca te oko 19% žena u našem uzorku navelo je, kako se na obitelj u kojoj su odrasli, uopće ili uglavnom ne odnosi na to da se dječake i djevojčice odgajalo na jednak način te da su dječaci i djevojčice trebali jednako pomagati u kućanskim poslovima.

Nadalje kada smo ispitanike pitali o **tradicionalnim rodnim** obilježjima – oko 50% ispitanika navelo je kako se to da se u njihovoj obitelji točno znalo što trebaju raditi osobe muškog, a što osobe ženskog spola, uopće ili uglavnom ne odnosi na obitelji u kojoj su odrasli. Međutim, oko 30% muškaraca u našem uzorku te oko 33% žena u našem uzorku navelo je kako se to da se u njihovoj obitelji točno znalo što trebaju raditi osobe muškog, a što osobe ženskog spola, uglavnom ili u potpunosti odnosi na obitelji u kojoj su odrasli. Naposljetku, oko 61% ispitanika navodi da kako se to da su u njihovoj obitelji postojala različita pravila za osobe muškog i osobe ženskog spola uopće ili uglavnom ne odnosi na obitelj u kojoj su odrasli. No, oko 16% muškaraca u našem uzorku i oko 23% žena u našem uzorku navelo je kako se to da su u njihovoj obitelji postojala različita pravila za osobe muškog i osobe ženskog spola uglavnom ili u potpunosti odnosi na obitelj u kojoj su odrasli.

Pri tome treba istaknuti kako niti na jednoj od ove dvije tvrdnje nema statistički značajne razlike prema spolu.

Kako bismo provjerili postoji li razlika diskriminativnosti rodnih uloga u primarnoj socijalizaciji s obzirom na dob ispitanika, proveli smo analizu varijance. Rezultati analize varijance ukazuju na sljedeće: kada govorimo o rodno egalitarnim obilježjima diskriminativnosti postoji statistički značajna razlika ( $p = 0,008$ ) s obzirom na dob ispitanika na tvrdnji „U mojoj obitelji i dječaci i djevojčice trebali su jednako pomagati u kućanskim poslovima“. Provedeni su Bonferronijevi post hoc testovi koji ukazuju na to kako su osobe koje su na ovu tvrdnju odgovorile da se to uopće ne odnosi na obitelj u kojoj su odrasli u prosjeku starije (45,6 god.) od osoba koje su odgovorile da se to uglavnom ne odnosi na obitelj u kojoj su odrasli (34,2 god.), također su starije od osoba koje nisu mogle procijeniti (36 god.) te su starije od osoba koje su odgovorile da se to u potpunosti odnosi na obitelj u kojoj odrasli (35,9 god.).

Dobiveni nalazi potvrđuju pretpostavku o tome kako su mlađi ljudi odgajani na egalitarniji način u skladu s modernim vrijednostima te egalitarnim rodnim ulogama.

Na tvrdnji „U mojoj obitelji dječake i djevojčice se odgajalo na jednak način“ ne postoji statistički značajna razlika u prosječnoj dobi između skupina koje su odgajane na tradicionalan način i skupina koje su odgajane na egalitaran način.

Kada govorimo o tradicionalnim rodnim obilježjima, na tvrdnji: „U mojoj obitelji točno se znalo što trebaju raditi osobe muškog, a što osobe ženskog spola“ postoji statistički značajna razlika ( $p = 0,002$ ) s obzirom na dob ispitanika. Provedeni su Bonferronijevi post hoc testovi koji ukazuju na to kako su osobe koje su na ovu tvrdnju odgovorile da se to u postupnosti odnosi na obitelj u kojoj su odrasli u prosjeku starije (48,9 god.) od osoba koje su odgovorile da se to uopće ne odnosi na obitelj u kojoj su odrasli (37,5 god.), starije su od osoba koje su odgovorile da se to uglavnom ne odnosi na obitelj u kojoj su odrasli (37,1 god.), također su starije od osoba koje su odgovorile da ne mogu procijeniti (35 god.) te su starije od osoba koje su odgovorile da se to uglavnom odnosi na obitelj u kojoj su odrasli (35 god.).

Dobiveni nalazi potvrđuju pretpostavku o tome kako su stariji ljudi odgajani na tradicionalniji način u skladu s tradicionalnim vrijednostima te tradicionalnim rodnim ulogama.

Na tvrdnji „U mojoj obitelji postojala su različita pravila za osobe muškog i osobe ženskog spola“ ne postoji statistički značajna razlika u prosječnoj dobi između skupina koje su odgajane na tradicionalan način i skupina koje su odgajane na egalitaran način.

Tablica 8. Povezanost spola ispitanika i osobe koja je u ispitanikovom djetinjstvu obavljala većinu kućanskih poslova

U vašem djetinjstvu, tko je od Vaših roditelja (ili skrbnika) obavljao kućanske poslove	Muško Žensko	Većinu kućanskih poslova obavljala je majka (ili druga ženska osoba)	Oba roditelja su bili jednako uključeni u kućanske poslove	Većinu kućanskih poslova obavljao je otac (ili druga muška osoba)	Ukupno	X <sup>2</sup> 5,657	p ,059
		73,9%	24,8%	1,3%			
		74,0%	26,0%	0,0%	434		

Kod tri četvrtine i muškaraca i žena u našem uzorku u njihovom je djetinjstvu većinu kućanskih poslova obavljala majka ili druga ženska osoba. Oko 25% muškaraca u našem uzorku te 26% žena u našem uzorku navelo je kako su u njihovom djetinjstvu oba roditelja bili jednako uključeni u kućanske poslove. Zanimljivo je primijetiti da niti jedna žena u našem uzorku nije navela da je većinu kućanskih poslova u njenom djetinjstvu obavljao otac ili druga muška osoba, dok je 1,3% muškaraca u našem uzorku navelo da je većinu kućanskih poslova u njihovom djetinjstvu obavljao otac ili druga muška osoba. Valja napomenuti kako ne postoji statistički značajna povezanost spola ispitanika i osobe koja je u ispitanikovom djetinjstvu obavljala većinu kućanskih poslova.

Tablica 9. Povezanost spola ispitanika i spola osobe koja je u njihovom djetinjstvu pokazivala prema njima više emocije

U vašem djetinjstvu, tko je od Vaših roditelja (ili skrbnika) pokazivao prema Vama više emocija (npr., tješio vas, plakao, smijao se s vama i sl,	Muško Žensko	Majka	Otac	Podjednako i majka i otac	Niti majka niti otac	Ukupno	X <sup>2</sup> 16,876	p ,001
		57,3%	2,6%	32,1%	8,1%	234		
		43,8%	8,1%	41,2%	6,9%	434		

Tablica 9. prikazuje povezanost spola ispitanika i spola osobe koja je u njihovom djetinjstvu pokazivala prema njima više emocije. Postoji statistički značajna povezanost između spola ispitanika i osobe koje je ispitaniku pokazivala emocije. I muškarci i žene većinski su naveli da je majka bila osoba koja je prema njima pokazivala više emocija (57% muškaraca i 44% žena), iako je taj udio znatno veći među muškarcima nego među ženama. 32% muškaraca i 41% žena navelo je kako su oba roditelja podjednako pokazivali emocije. Iako je vrlo malo ispitanika koji su naveli da je otac bio taj koji je više pokazivao emocije od majke, taj je udio ipak znatno veći među ženama (8%) nego među muškarcima (manje od 3%).

## **5.1. Bivarijatne analize prihvatljivosti iskazivanja emocija prema određenim karakteristikama**

Konstruirane skale testirali smo na normalnost putem Kolmogorov Smirnovljevih testova. Rezultati ukazuju na to da skale nisu normalno distribuirane. Skala prihvatljivosti iskazivanja pozitivnih emocija ( $p < 0,001$ ) i skala prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija ( $p < 0,001$ ) nisu normalno distribuirane. Također skale stavova o rodnim ulogama ( $p < 0,001$ ), skala vrijednosne orijentacije ( $p < 0,001$ ) te skala diskriminativnosti rodnih ulogama u primarnoj socijalizaciji ( $p < 0,001$ ) nisu normalno distribuirane. S obzirom na navedeno rađeni su neparametrijski testovi, Mann Whitneyev U testovi za su dvije grupe, a Kruskal-Wallisovi za više grupa.

### **5.1.2 Prihvatljivost iskazivanja pozitivnih i negativnih emocija u javnoj sferi prema sociodemografskim karakteristikama**

Kako bismo provjerili postoji li statistički značajna razlika između muškaraca i žena u prihvatljivosti iskazivanja pozitivnih i negativnih emocija u javnoj sferi proveli smo Mann Whitneyev U test. Rezultati testa pokazuju kako između muškaraca i žena postoji statistički značajna razlika ( $p = 0,002$ ) samo u prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija u javnoj sferi, pri čemu je ženama ( $Mdn = 32$ )<sup>1</sup> iskazivanje negativnih emocija u javnoj sferi prihvatljivije nego muškarcima ( $Mdn = 30$ ). Ne postoji statistički značajna razlika između muškaraca i žena ( $p = 0,118$ ) kada je riječ o prihvatljivosti iskazivanja pozitivnih emocija u javnoj sferi.

Nadalje, kako bismo provjerili postoje li razlike u prihvatljivosti iskazivanja pozitivnih i negativnih emocija u javnoj sferi s obzirom na sociodemografske karakteristike ispitanika, proveli smo za ostale varijable Kruskal-Wallisove testove. Rezultati upućuju na to kako ne postoje statistički značajne razlike u stupnju prihvatljivosti iskazivanja pozitivnih i negativnih emocija u javnoj sferi s obzirom na tip naselja ( $p_{neg} = 0,385$ ,  $p_{poz} = 0,371$ ), stupanj obrazovanja ( $p_{neg} = 0,947$ ,  $p_{poz} = 0,653$ ), odnos prema vjeri ( $p_{neg} = 0,285$ ,  $p_{poz} = 0,281$ ), političku orijentaciju ( $p_{neg} = 0,057$ ,  $p_{poz} = 0,728$ ) te s obzirom na materijalni status ( $p_{neg} = 0,686$ ,  $p_{poz} = 0,662$ ). Međutim, postoji statistički značajna razlika ( $p = 0,020$ ) u stupnju prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija u javnoj sferi između osoba različitih dobnih skupina. Kako bismo provjerili između kojih skupina postoje razlike provedeni su Mann

---

<sup>1</sup> Teorijski raspon skale je 10-50; empirijski raspon skale također je 10-50.

Whitneyevi U testovi. Osobama u dobnoj skupini 18-25 (Mdn = 32) prihvatljivije je iskazivanje negativnih emocija u javnoj sferi ( $p = 0,005$ ) nego osobama u dobnoj skupini 46-55 (Mdn = 30) te im je također prihvatljivije je iskazivanje negativnih emocija u javnoj sferi ( $p = 0,007$ ) nego osobama u dobnoj skupini 56-65 (Mdn = 30). Ne postoji statistički značajna razlika ( $p = 0,565$ ) u stupnju prihvatljivosti iskazivanja pozitivnih emocija u javnoj sferi s obzirom na dob ispitanika.

Tablica 9. Prihvatljivost iskazivanja pozitivnih i negativnih emocija u javnoj sferi prema sociodemografskim karakteristikama

		f	Negativne emocije					p	Pozitivne emocije					p
			prosjeak	sd	Mdn	Q1	Q3		prosjeak	sd	Mdn	Q1	Q3	
Spol	Muško	234	30,22	7,772	30	25	35	,002**	16,56	3,025	17	15	19	,118
	Žensko	434	32,21	7,240	32	27	36		17,09	2,377	17	16	19	
Dobne kategorije	18-25	188	32,69	6,672	32	28	36	,020*	17,19	2,343	18	16	19	,565
	26-35	163	32,03	7,361	32	27	36		16,98	2,532	17	16	19	
	36-45	149	30,91	8,304	31	25	37		16,85	2,770	17	15	19	
	46-55	109	30,28	7,689	30	25	36		16,50	2,778	17	15	19	
	56-65	46	29,72	6,879	30	25	33		16,96	2,319	17	15	19	
	66 i više	11	31,64	9,298	34	26	38		16,64	3,722	17	16	20	
Tip naselja	Selo	116	30,80	7,311	30	27	35	,385	17,04	2,297	17	15	19	,371
	Manji grad	145	31,21	7,380	30	27	36		16,59	2,678	17	15	19	
	Veći grad	130	31,42	8,071	31	26	36		17,21	2,608	18	15	20	
	Velegrad (Zagreb)	263	32,11	7,452	32	27	37		16,88	2,702	17	16	19	
	Izvan Hrvatske	14	30,14	4,258	30	27	32		16,43	3,502	18	14	19	
Stupanj obrazovanja	Bez škole ili nezavršena osnovna škola	0	.	.	.	.	.	,947	.	.	.	.	.	,653
	Završena osnovna škola	8	34,50	10,744	34	24	44		17,25	3,012	18	15	20	
	Završena srednja škola	248	31,45	7,528	31	26	36		16,88	2,741	17	16	19	
	Završena viša škola	65	30,91	7,889	31	26	36		16,62	2,422	17	15	18	
	Fakultetsko obrazovanje	271	31,60	7,003	31	27	36		17,06	2,482	17	16	19	
	Specijalizacija, magisterij znanosti ili doktorat znanosti	69	32,03	8,518	32	27	38		16,99	2,587	17	15	19	
Vjera	Uvjereni sam vjernik/ca	149	31,46	7,383	32	27	36	,285	16,84	2,571	17	15	19	,281
	Skloniji/a sam vjerovanju nego nevjerovanju	177	30,87	7,640	30	26	35		16,79	2,618	17	15	19	
	Ne znam, ne mogu procijeniti	72	31,10	7,681	30	26	36		16,58	2,663	17	15	19	

	Skloniji/a sam nevjerovanju nego vjerovanju	75	31,44	6,517	31	27	36		16,96	2,345	17	15	19	
	Nisam vjernik/ca	195	32,31	7,697	32	27	37		17,14	2,784	18	16	20	
Politička orijentacija	Izrazito lijevo	23	32,30	5,200	32	28	36	,057	16,83	2,918	18	16	19	,728
	Lijevo	136	33,29	7,237	33	27	38		17,08	2,582	17	16	20	
	Lijevi centar	123	31,47	7,108	32	27	35		17,07	2,334	17	16	19	
	Centar	144	31,08	8,250	31	25	36		16,63	2,579	17	15	19	
	Desni centar	53	31,70	7,081	31	28	36		16,89	2,276	17	15	19	
	Desno	45	29,56	6,881	29	26	34		17,20	2,446	17	16	19	
	Izrazito desno	5	27,20	11,454	28	26	30		15,40	6,025	17	16	19	
Materijalni status	Puno lošiji od većine drugih	14	30,64	8,158	28	25	36	,686	16,14	3,570	17	13	19	,662
	Nešto lošiji od većine drugih	44	31,34	8,967	31	26	36		16,93	2,905	18	15	19	
	Niti bolji, niti lošiji od većine drugih	257	31,53	6,867	31	27	36		16,93	2,409	17	15	19	
	Nešto bolji od većine drugih	241	31,45	7,872	31	27	36		16,92	2,578	17	15	19	
	Puno bolji od većine drugih	71	32,68	7,425	32	28	37		17,15	3,017	18	16	20	

Za spol je rađen Mann Whitneyev U test, a za ostale varijable Kruskal-Wallisovi testovi; \*značajno na 5% rizika, \*\*značajno na 1% rizika.

### 5.1.3. Korelacije prihvatljivosti iskazivanja emocija s konstruiranim skalama

Tablica 10. Spearmanovi koeficijenti korelacija između prihvatljivosti iskazivanja pozitivnih i negativnih emocija u javnoj sferi s konstruiranim skalama (N = 668).

	Pozitivne emocije	Negativne emocije
Pozitivne emocije	1	,495**
Skala stavova rodni uloga	-,117**	-,168**
Diskriminativnost rodni ulogama u primarnoj socijalizaciji	,007	-,011
Tradicionalne vrijednosti	,046	-,032
Moderne vrijednosti	,212**	,194**

\*značajno na 5% rizika, \*\*značajno na 1% rizika.

Iz tablice 10. možemo zaključiti sljedeće: između varijabli prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija u javnoj sferi i tradicionalnog vrijednosnog sustava ne postoji statistički značajna povezanost ( $p = 0,408$ ), nadalje ne postoji statistički značajna povezanost ni između tradicionalnog vrijednosnog sustava i prihvatljivosti iskazivanja pozitivnih emocija u javnoj sferi ( $p = 0,237$ ).

Statistički značajne povezanosti ne postoje ni između varijabli prihvatljivost iskazivanja pozitivnih emocija u javnoj sferi i vrste odgoja u primarnoj socijalizaciji ( $p = 0,866$ ) niti

između varijabli prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija u javnoj sferi i vrste odgoja u primarnoj socijalizaciji ( $p = 0,769$ ).

Međutim pronađene su korelacije između sljedećih varijabli:

prihvatljivosti iskazivanja pozitivnih emocija u javnoj sferi i stavova o rodnim ulogama ( $p = 0,002$ ), Spearmanov koeficijent korelacije negativnog je predznaka te upućuje na slabu povezanost ( $r = -0,1$ ). Stoga možemo zaključiti kako, iako je povezanost ovih dviju varijabli slaba, osobama koje imaju tradicionalnije stavove o rodnim ulogama u pravilu je manje prihvatljivo iskazivanje pozitivnih emocija u javnoj sferi, dok je osobama koje imaju egalitarnije stavove o rodnima ulogama u pravilu prihvatljivije iskazivanje pozitivnih emocija u javnoj sferi. Nadalje, korelacija ( $p < 0,001$ ) i između stavova o rodnim ulogama te prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija jest značajna. Spearmanov koeficijent korelacije upućuje na slabu i negativnu povezanost ( $r = -0,2$ ), iako nešto jaču nego kod pozitivnih emocija. Prema tome, možemo zaključiti kako je osobama koje imaju tradicionalnije stavove o rodnim ulogama u pravilu manje prihvatljivo iskazivanje negativnih emocija u javnoj sferi, dok je osobama koje imaju egalitarnije stavove o rodnima ulogama u pravilu prihvatljivije iskazivanje negativnih emocija u javnoj sferi.

Što se tiče korelacija između prihvatljivosti iskazivanja emocija u javnoj sferi i vrijednosnih sustava situacija je sljedeća: korelacija između prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija i modernog vrijednosnog sustava jest statistički značajna ( $p < 0,001$ ), Spearmanov koeficijent korelacije pozitivnog je predznaka i upućuje na slabu povezanost ( $r = 0,2$ ). Dakle možemo zaključiti sljedeće: što je veća važnost modernih vrijednosti u nečijem životu to je tim osobama prihvatljivije iskazivanje negativnih emocija u javnoj sferi.

Korelacija između prihvatljivosti iskazivanja pozitivnih emocija i modernog vrijednosnog sustava je također statistički značajna ( $p < 0,001$ ), Spearmanov koeficijent korelacije pozitivnog je predznaka te upućuje na slabu povezanost ( $r = 0,2$ ). Dakle možemo zaključiti da, iako je povezanost ovih dviju varijabli slaba, što je veća važnost modernih vrijednosti u nečijem životu to je tim osobama prihvatljivije iskazivanje pozitivnih emocija u javnoj sferi.

#### **5.1.4. Prihvatljivost iskazivanja pozitivnih i negativnih emocija prema obilježjima primarne socijalizacije**

Kako bismo provjerili postoje li razlike u prihvatljivosti iskazivanja pozitivnih i negativnih emocija u javnoj sferi s obzirom na razlike u odgoju proveli smo Kruskal-Wallisove testove. Rezultati upućuju na to kako ne postoji statistički značajna razlika u stupnju prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija u javnoj sferi s obzirom na to koji roditelj je u djetinjstvu

obavljao većinu kućanskih poslova ( $p = 0,523$ ).

Međutim, postoji statistički značajna razlika ( $p = 0,022$ ) u stupnju prihvatljivosti iskazivanja pozitivnih emocija u javnoj sferi s obzirom na to koji roditelj je obavljao većinu kućanskih poslova. Kako bismo provjerili između kojim skupina postoji razlika proveli smo Mann Whitneyeve U testove. Osobama kojima su oba roditelja bili jednako uključeni u kućanske poslove (Mdn = 18) prihvatljivije je iskazivanje ( $p = 0,013$ ) pozitivnih emocija u javnoj sferi nego osobama kojima je u djetinjstvu većinu kućanskih poslova obavljala majka ili druga ženska osoba (Mdn = 17).

Nadalje, Kruskal-Wallisov test upućuje na to da postoje statistički značajne razlike ( $p_{neg} = 0,014$ ,  $p_{poz} = 0,015$ ) u stupnju prihvatljivosti iskazivanja emocija u javnoj sferi s obzirom na to koji roditelj je u djetinjstvu prema njima pokazivao više emocija. Kako bismo provjerili između kojih grupa postoje razlike proveli smo Mann Whitneyeve U testove te možemo zaključiti sljedeće: osobama kojima su u djetinjstvu oba roditelja podjednako pokazivali emocije (Mdn = 32) prihvatljivije je iskazivanje ( $p = 0,004$ ) negativnih emocija u javnoj sferi nego što je osobama kojima je majka pokazivala više emocija (Mdn = 30), također je osobama kojima su u djetinjstvu oba roditelja podjednako pokazivali emocije (Mdn = 18) prihvatljivije i iskazivanje ( $p = 0,004$ ) pozitivnih emocija u javnoj sferi nego što je osobama kojima niti majka niti otac nisu pokazivali emocije (Mdn = 16).

Tablica 11. Prihvatljivost iskazivanja pozitivnih i negativnih emocija prema obilježjima primarne socijalizacije

		Negativne emocije						p	Pozitivne emocije					p
		f	prosjeak	sd	Mdn	Q1	Q3		prosjeak	sd	Mdn	Q1	Q3	
Roditelj koji je u djetinjstvu ispitanika obavljao većinu kućanskih poslova	Većinu kućanskih poslova obavljala je majka (ili druga ženska osoba)	494	31,33	7,543	31	27	36	,523	16,73	2,720	17	15	19	,022*
	Oba roditelja su bili jednako uključeni u kućanske poslove	171	32,06	7,342	32	27	36		17,36	2,315	18	16	20	
	Većinu kućanskih poslova obavljao je otac (ili druga muška osoba)	3	30,33	6,658	27	26	38		18,67	1,155	18	18	20	
Roditelj koji je u djetinjstvu ispitanika pokazivao više emocija	Majka	324	30,67	7,239	30	26	35	,014*	16,82	2,595	17	15	19	,015*
	Otac	41	32,95	7,092	33	28	38		16,54	2,570	17	15	18	
	Podjednako i majka i otac	254	32,56	7,426	32	28	37		17,27	2,418	18	16	19	
	Niti majka niti otac	49	30,49	8,947	30	25	36		15,82	3,540	16	14	19	

\*Značajno na 5% rizika, \*\*značajno na 1% rizika.



## 5.2. Prediktori prihvatljivosti iskazivanja emocija u javnoj sferi

Kako bismo utvrdili u kojoj mjeri sociodemografske karakteristike, stavovi o rodnim ulogama, vrijednosna orijentacije te odgoj objašnjavaju prihvatljivost iskazivanja emocija u javnoj sferi provedene su dvije hijerarhijske regresijske analize (jedna za pozitivne i druga za negativne emocije). Kao prediktori u prvom koraku uključene su varijable: spol, dob, stupanj obrazovanja, materijalni status te vjera, a u drugom koraku varijable: stavovi o rodnim ulogama, odgoj ispitanika, te tradicionalne i moderne vrijednosne orijentacije. U tablicama 12 i 13 prikazani su rezultati hijerarhijskih analiza.

Tablica 12. Hijerarhijska regresijska analiza prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija u javnoj sferi

Prediktori		Prihvatljivost iskazivanja negativnih emocija u javnoj sferi						
		Pearsonovi koeficijenti korelacije (r)	1. korak			2. korak		
			Nestandardizirani koeficijenti		Standardizirani koeficijenti	Nestandardizirani koeficijenti		Standardizirani koeficijenti
			B	Standardna pogreška	$\beta$	B	Standardna pogreška	$\beta$
1. korak	Spol	0,130	2,113	,627	,134**	1,179	,684	,075
	Dob	-0,082	-,029	,015	-,080*	-,028	,014	-,076
	Stupanj obrazovanja	0,017	-0,33	,283	,005	-,104	,283	-,015
	Materijalni status	0,039	,367	,357	,042	,380	,355	,044
	Vjera	0,059	,327	,192	,068	,204	,287	,043
2. korak	Skala rodnih uloga	-0,141				-,078	,073	-,057
	Odgoj	-0,009				-,037	,077	-,019
	Tradicionalne vrijednosti	-0,045				,110	,104	,064
	Moderne vrijednosti	0,183				,302	,113	,134**
$R^2$			0,03			0,05		
$\Delta R^2$						0,02		
$F$			3,776**			3,561**		
$N$			624			624		

Napomena: \*značajno na 5% rizika, \*\*značajno na 1% rizika;  $\Delta R^2$  predstavlja povećanje  $R^2$  nakon uključivanja novog prediktora u regresijsku jednadžbu.

Multivarijatnu regresijsku analizu proveli smo Enter metodom, prema kojoj možemo zaključiti sljedeće: u prvom koraku  $R^2$  iznosi 0,03, odnosno 3% ukupne varijance kriterija (prihvatljivost iskazivanja negativnih emocija u javnoj sferi) objašnjeno je s prediktorima: spol i dob. Iz tablice možemo vidjeti kako su značajne povezanosti jedino kod varijabli spol ( $\beta = 0,134$ ;  $p < 0,001$ ) i dob ( $\beta = -0,080$ ;  $p < 0,005$ ). Dakle, u prvom koraku analize spol je najjači, iako relativno slab, prediktor rezultata na prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija, a zatim slijedi dob. U drugom koraku analize uvedene su prediktorske varijable: stavovi o rodnim ulogama, odgoj ispitanika, te tradicionalne i moderne vrijednosne orijentacije. U drugom modelu iznos  $R^2$  ponešto povećao te iznosi 0,05, odnosno u drugom koraku analize prediktori objašnjavaju 5% ukupne varijance kriterija. Ulaskom drugih prediktora u analizu slika povezanosti se mijenja, pa tako varijabla moderne vrijednosti postaje najjači prediktor rezultata na skali prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija ( $\beta = 0,134$ ;  $p < 0,001$ ). Dakle, iz beta koeficijenta moguće je zaključiti kako je prihvatljivost iskazivanja negativnih emocija ispitanika u prvom koraku najvećim dijelom određena spolom, a nešto manje njihovom dobi, dok je u drugom koraku prihvatljivost iskazivanja negativnih emocija određena modernom vrijednosnom orijentacijom ispitanika. Prema tome možemo zaključiti kako je mlađim ženama iskazivanje negativnih emocije prihvatljivije upravo zato što imaju jače izražene moderne vrijednosti, što se pokazuje u drugom koraku analize u kojem i spol i dob prestaju biti značajan prediktor, već su to jedino moderne vrijednosti. No, valja napomenuti da je ovdje riječ o slabom modelu u kojem prediktori objašnjavaju tek 5% ukupne varijance kriterija te se prihvatljivost iskazivanja negativnih emocija ne može ovim dobro objasniti.

Tablica 13. Hijerarhijska regresijska analiza prihvatljivosti iskazivanja pozitivnih emocija u javnoj sferi

		Prihvatljivost iskazivanja pozitivnih emocija u javnoj sferi						
		1. korak			2. korak			
Prediktori	Pearsonovi koeficijenti korelacije (r)	Nestandardizirani koeficijenti		Standardizirani koeficijenti	Nestandardizirani koeficijenti		Standardizirani koeficijenti	
		B	Standardna pogreška	$\beta$	B	Standardna pogreška	$\beta$	
1. korak	Spol	,087	,499	,219	,092*	,154	1,400	,028
	Dob	-,012	-,001	,005	-,011	-,001	,233	-,007
	Stupanj obrazovanja	,031	,027	,099	,012	,013	,005	,006
	Materijalni status	,034	,088	,125	,029	,087	,097	,029
	Vjera	,057	,103	,067	,062	,275	,121	,166**
2. korak	Skala rodnih uloga	-,097				-,003	,098	-,006
	Odgoj	,034				,014	,025	,021
	Tradicionalne vrijednosti	,049				,154	,026	,259**
	Moderne vrijednosti	,217				,188	,036	,240**
$R^2$		0,013			0,079			
$\Delta R^2$					0,066			
$F$		1,627			5,867**			
$N$		624			624			

Napomena: \*značajno na 5% rizika, \*\*značajno na 1% rizika;  $\Delta R^2$  predstavlja povećanje  $R^2$  nakon uključivanja novog prediktora u regresijsku jednadžbu.

Multivarijatnom regresijskom analizom također smo proizveli dva modela: u prvom koraku  $R^2$  iznosi 0,013, odnosno 1,3% ukupne varijance kriterija (prihvatljivost iskazivanja pozitivnih emocija u javnoj sferi) objašnjeno je s prediktorom spol. Iz tablice možemo vidjeti kako su značajne povezanosti jedino kod varijable spol ( $\beta = 0,092$ ;  $p < 0,005$ ). U drugom koraku analize uvedene su prediktorske varijable: stavovi o rodnim ulogama, odgoj ispitanika, te tradicionalne i moderne vrijednosne orijentacije. U drugom modelu iznos  $R^2$  ponešto povećao te iznosi 0,079, odnosno u drugom koraku analize prediktori objašnjavaju oko 8% ukupne varijance kriterija. Ulaskom drugih prediktora u analizu slika povezanosti se mijenja, pa tako varijabla tradicionalne vrijednosti postaje najjači prediktor rezultata na skali prihvatljivosti iskazivanja pozitivnih emocija ( $\beta = 0,259$ ;  $p < 0,001$ ), zatim slijede moderne vrijednosti ( $\beta = 0,240$ ;  $p < 0,001$ ) te odnos prema vjeri ( $\beta = 0,116$ ;  $p < 0,001$ ). Dakle, iz beta koeficijenata moguće je zaključiti kako je prihvatljivost iskazivanja pozitivnih emocija

ispitanika u prvom koraku određena spolom, dok je u drugom koraku prihvatljivost iskazivanja pozitivnih emocija najvećim dijelom određena tradicionalnom vrijednosnom orijentacijom ispitanika, nešto manje modernom vrijednosnom orijentacijom te odnosom prema vjeri. Prema tome možemo zaključiti kako je osobama kojima su i tradicionalne i moderne vrijednosti od velike važnosti u životu te koje većim dijelom nisu vjernici, prihvatljivije iskazivanje pozitivnih emocija u javnoj sferi.

Razlog za ovakav nalaz možemo objasniti time što skale koje mjere vrijednosne orijentacije u ovom istraživanju nisu međusobno suprotne. Iako dvije navedene skale imaju negativan koeficijent korelacije koji je statistički značajan ( $r = -0,389$ ), njihovi beta ponderi su u hijerarhijskoj regresijskoj analizi pozitivni. Dobivši taj nalaz provjerili smo koliko ispitanika istovremeno ima izražene i tradicionalne i moderne vrijednosti. Konstruirali smo dvije nove varijable u kojima jednu skupinu čine ispitanici kojima su rezultati na skalama i modernih i tradicionalnih vrijednosti viši od prosjeka (u prvoj varijabli) te su rezultati na skalama i modernih i tradicionalnih vrijednosti viši od sredine raspona varijacija (u drugoj varijabli), dok drugu skupinu čine ispitanici kojima su rezultati niži od prosjeka.<sup>2</sup> Skupinu u kojoj se nalaze ispitanici kojima su rezultati viši od prosjeka na skalama tradicionalnih i modernih vrijednosti čini 20,7% ispitanika, dok skupinu u kojoj nalaze ispitanici kojima su rezultati viši od sredine raspona varijacija na skalama tradicionalnih i modernih vrijednosti čini 50% ispitanika. Prema tome možemo zaključiti da visoki rezultati na skalama tradicionalnih i modernih vrijednosti nisu međusobno isključivi, što može značiti da sudionici koji imaju izražene tradicionalne vrijednosti istovremeno mogu imati izražene i moderne vrijednosti.

## 6. RASPRAVA

Dosadašnja istraživanja pokazala su kako postoje rodne razlike u iskazivanju emocija što se objašnjava različitim društvenim očekivanjima od muškaraca i žena (Simon i Nath, 2004; Thoits 1991). U ovom radu analizirane su rodne razlike u prihvatljivosti iskazivanja emocija u javnoj sferi s obzirom na druge relevantne čimbenike, kao što su vrijednosne orijentacije, stavovi o rodnim ulogama, diskriminativnost rodnih uloga u primarnoj socijalizaciji te sociodemografske karakteristike, za koje smo pretpostavili da mogu objasniti navedene razlike.

Rezultati analiza pokazuju kako zaista postoji razlika između spolova kada govorimo o

---

<sup>2</sup> Skupinu u kojoj se nalaze ispitanici kojima su rezultati niži od prosjeka na skalama tradicionalnih i modernih vrijednosti čini 15% ispitanika, dok skupinu u kojoj nalaze ispitanici kojima su rezultati niži od sredine raspona varijacija na skalama tradicionalnih i modernih vrijednosti čini 1,2% ispitanika.

prihvatljivosti iskazivanja emocija u javnoj sferi, pri čemu je ženama prihvatljivije iskazivanje i negativnih i pozitivnih emocija. Nadalje, prihvatljivost iskazivanja negativnih emocija u javnoj sferi negativno je povezana sa stavovima o rodnim ulogama odnosno, osobama koje imaju tradicionalnije stavove o rodnim ulogama u pravilu je manje prihvatljivo iskazivanje negativnih emocija u javnoj sferi, dok je osobama koje imaju egalitarnije stavove prihvatljivije iskazivanje negativnih emocija u javnoj sferi. Osim povezanosti sa stavovima o rodnim ulogama, prihvatljivost iskazivanja negativnih emocija povezana je i s modernom vrijednosnom orijentacijom. Drugim riječima, što je veća važnost modernih vrijednosti u nečijem životu to je tim osobama prihvatljivije iskazivanje negativnih emocija u javnoj sferi. Nije nađena statistički značajna povezanost između prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija i tradicionalne vrijednosne orijentacije.

S obzirom na sociodemografske karakteristike ispitanika, razlike u stupnju prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija pronađene su samo između osoba različitih dobnih skupina pri čemu je mlađim osobama (18-25 god.) prihvatljivije iskazivanje negativnih emocija nego starijim osobama (46-55 god.) te (56-65 god.).

U kontekstu prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija u javnoj sferi možemo zaključiti sljedeće: kada je riječ o iskazivanju tuge ženama je prihvatljivije nego muškarcima da tugu iskazuju i žena i muškarac, pri čemu je i muškarcima i ženama prihvatljivije da plače žena nego muškarac. Kada je riječ o iskazivanju straha u javnoj sferi razina prihvatljivosti iskazivanja straha je statistički značajno povezana sa spolom samo kad je riječ o muškarcu koji iskazuje strah, ali ne i kad je riječ o ženi koji iskazuje strah. No, zanimljivo je da je ženama prihvatljivije nego muškarcima da strah iskazuju i žena i muškarac, dok je muškarcima prihvatljivije da svoj strah iskazuju žene nego muškarci. U situacijama u kojima akteri iskazuju ljutnju ne postoji statistički značajna povezanost spola i prihvatljivosti iskazivanja ljutnje. Ovi su nalazi u skladu s konceptualnim tezama autora Balswick (1979), prema kojem se muškost iskazuje kroz fizičku hrabrost, čvrstoću, kompetitivnosti i agresivnost, dok s druge strane femininost karakterizira nježnost, ekspresivnost i odgovornost, sukladno s time dominantna uloga odrasle žene podrazumijeva ekspresivnost dok za odraslog muškarca podrazumijeva neekspresivnost. Drugim riječima od djevojaka se očekuje da pokazuju više emocija, pogotovo pozitivne emocije kao što su sreća, empatija te negativne emocije kao što su tuga, strah, sram i krivnja (Chaplin, 2015), dok se od muškaraca potiče pokazivanje ljutnje, bijesa, neprijateljstva, a obeshrabruje iskazivanje nježnosti, brige, verbalne privrženost ili sličnih emocija.

Za Turner i Stets (2011) emocije su društveno konstruirane odnosno ono što ljudi osjećaju

dijelom je određeno socijalizacijom u kulturu i sudjelovanjem u društvenim strukturama. Eisenberg i sur. (1998) ističu kako socijalizacija emocija pruža jedan od odgovora zašto postoje razlike u iskazivanju emocija među društvima, kulturama, ali i pojedincima. Nalazi ovog istraživanja ukazuju na to kako se obavljanje kućanskih poslova kao jedan od indikatora diskriminativnosti rodni uloga u primarnoj socijalizaciji pokazao značajnim za prihvatljivost iskazivanja pozitivnih emocija u javnoj sferi, no ne i za iskazivanje negativnih emocija u javnoj sferi. Pri čemu je osobama kojima su oba roditelja bili jednako uključeni u kućanske poslove prihvatljivije iskazivanje pozitivnih emocija u javnoj sferi nego osobama kojima je u djetinjstvu većinu kućanskih poslova obavljala majka ili druga ženska osoba. Nadalje, iskazivanje emocija od strane roditelja kao drugi indikator diskriminativnosti rodni uloga u primarnoj socijalizaciji pokazao se značajnim za iskazivanje i negativnih i pozitivnih emocija u javnoj sferi. Osobama kojima su u djetinjstvu oba roditelja podjednako pokazivali emocije prihvatljivije je iskazivanje negativnih emocija u javnoj sferi nego što je osobama kojima je majka pokazivala više emocija te je osobama kojima su u djetinjstvu oba roditelja podjednako pokazivali emocije prihvatljivije i iskazivanje pozitivnih emocija u javnoj sferi nego što je osobama kojima niti majka niti otac nisu pokazivali emocije. Statistički značajne povezanosti ne postoje između prihvatljivosti iskazivanja negativnih niti pozitivnih emocija u javnoj sferi i vrste odgoja u primarnoj socijalizaciji. Nalazi ovog istraživanja djelomično potvrđuju teze Turner i Stets (2011) i Eisenberg i sur. (1998) o tome kako su emocije i ono što ljudi osjećaju uvjetovane socijalizacijom pojedinaca u kulturu te zašto postoje razlike u iskazivanju emocija među ljudima.

Kada govorimo o prihvatljivosti iskazivanja emocija u javnoj sferi ovisno o spolu aktera možemo zaključiti kako je generalno za sve negativne emocije prihvatljivije doživljavanje samih emocija u odnosu na iskazivanje tih emocija u javnosti. Od šest ponuđenih situacija, najmanje prihvatljivo iskazivanje emocije jest iskazivanje straha kod zubara, pri čemu je iskazivanje straha od strane muškog aktera manje prihvatljivo nego iskazivanje straha ženskog aktera. Nadalje, nešto prihvatljivije jest iskazivanje ljutnje na poslovnom sastanku, gdje je iskazivanje ljutnje manje prihvatljivo za muškog aktera nego za ženskog aktera; te iskazivanje ljutnje u javnom prijevozu gdje je također manje prihvatljivo iskazivanje ljutnje od muškog aktera nego od strane ženskog aktera. Najprihvatljivije iskazivanje emocije jest iskazivanje tuge u trgovini što je prihvatljivije od strane ženskog aktera nego od muškog aktera. Ovi nalazi sukladni su empirijskim istraživanjima koja ukazuju na to žene prijavljuju negativne osjećaje značajno učestalije nego muškarci te da muškarci prijavljuju mirne osjećaje i osjećaje uzbuđenja učestalije nego žene, dok žene učestalije prijavljuju tjeskobne

osjećaje te tugu (Simon i Nath, 2004). Međutim autori u svom istraživanju nisu našli rodne razlike u prijavljivanju osjećaja ljutnje, dok u ovom istraživanju ona postoji.

## **6.1. Ograničenja istraživanja**

Ograničenja ove studije možemo podijeliti na tri tipa: teorijska, metodološka te analitička.

### Teorijska

Prije svega treba istaknuti kako ne postoje mnoga istraživanja koja su se bavila ovom temom što znatno utječe na konceptualizaciju, ali i postavljanje hipoteza i cjelokupan nacrt istraživanja. Nadalje postoje koncepti (npr. socijalizacija emocija) koji su samo površno uključeni u ovo istraživanje, a mogli bi pridonijeti boljem razumijevanju razlika u prihvatljivosti iskazivanja emocija. S obzirom na činjenicu da su dobiveni modeli prediktora prihvatljivosti iskazivanja emocija u javnoj sferi vrlo slabi, možemo pretpostaviti da bi uključenjem drugih koncepata slika izgledala drugačije.

### Metodološka

U ovom istraživanju korišten je prigodni (neprobabilistički) uzorak stoga ne smijemo zaključivati o udjelima pojedinih nalaza, ali ipak može poslužiti za utvrđivanje povezanosti različitih pojava. No, valja napomenuti da su nalazi o tome koja je emocija najprihvatljivija, a koja najmanje prihvatljiva vezani isključivo za naš uzorak i ne smije ih se generalizirati. Nalaze ovog istraživanja potrebno je dodatno istražiti, na većem i po mogućnosti probabilističkom uzorku opće populacije.

Nadalje, zbog nepostojanja sličnih istraživanja većinu korištenih instrumenata smo sami konstruirali; što je ujedno doprinos istraživanja, ali i ograničenje budući da se njihova valjanost još ne može procijeniti. U pogledu toga potrebno je replicirati studiju.

### Analitička

Konstruirane skale su testirane na normalnost te se pokazalo kako skale nisu normalno distribuirane, čime automatski nisu zadovoljeni svi preduvjeti za provedbu regresije.

## **6.2. Preporuke za buduća istraživanja**

Imajući u vidu jačinu dobivenih modela, buduća istraživanja trebala bi u obzir uzeti drugačije prediktore kojima bi se prihvatljivost iskazivanja negativnih emocija u javnoj sferi mogla bolje objasniti. Koncept koji bi se trebalo podrobnije istražiti u vezi s iskazivanjem emocija, je socijalizacija emocija (npr. kako su roditelji u djetinjstvu reagirali na djetetovo iskazivanje emocija; jesu li roditelji otvoreno pokazivali vlastite emocije pred djetetom; je li se u obitelji

otvoreno razgovaralo o emocijama). Osim navedenog valja uzeti u obzir kako prihvatljivost iskazivanja emocija ovisi i o osobinama ličnosti osobe, no ovdje ih nismo uključili budući da osobine ličnosti spadaju u područje psihologije. Nadalje, valjalo bi provjeriti mijenjaju li se odgovori ispitanika s obzirom na to iskazuju li emocije pred poznatom osobom ili kada su sami. Osim navedenog treba voditi računa o tome u kakvom su emocionalnom stanju ispitanici u trenutku kada ispunjavaju anketni upitnik te naposljetku, buduća istraživanja trebala bi svoja istraživanja provesti na uzorku s kojeg je moguće generalizirati nalaze.

### **6.3. Implikacije istraživanja**

Rezultati istraživanja upućuju na to kako socijalizacija žena u skladu s rodnim stereotipima (da budu emocionalnije od muškaraca te da pokazuju više emocija od muškaraca) posljedično vodi do toga da je ženama u pravilu prihvatljivije iskazivanje i pozitivnih i negativnih emocija. Prema tome možemo zaključiti kako se djevojčice i dječake ne odgaja na jednak način, već se dječake potiče da svoje emocije potiskuju i ne iskazuju. S obzirom da to znači da se dječake ne uči kako da se nose sa svojim emocijama te ih se ne uči što je prihvatljivo iskazivanje emocija, a što nije, u tome bi mogao biti jedan od razloga zašto su muškarci agresivniji od žena u trenutku kada osjete ljutnju, ljubomoru i ostale negativne emocije.

Društveno je poželjno da se emocije uključe u odgoj i dječaka i djevojčica na jednak način, budući da bi to pridonijelo smanjenju rodnih nejednakosti i spriječilo daljnje širenje rodnih stereotipa. Posebno je potrebno raditi na tom pitanju s dječacima te bi bilo korisno u većoj mjeri pričati o emocijama, kako u domu tako i u školama, s ciljem da se dječake nauči kako da se nose sa svojim emocijama i kako da reagiraju u situacijama kada osjete određene emocije. Takva praksa pridonijela bi uspostavi veće rodne ravnopravnosti kako u javnoj tako i u privatnoj sferi života.

## **7. ZAKLJUČAK**

Za muškarce i žene postoje različita društva očekivanja o tome koje su emocije prihvatljive za određeni spola, a koje nisu (Thoist, 1991; Turner i Stets, 2011) te postoje razlike u iskazivanju emocija s obzirom na spol (Simon i Nath, 2004). Prema rezultatima ove studije, muškarci i žene razlikuju se u prihvatljivosti iskazivanja emocija u javnoj sferi. Ženama je prihvatljivije iskazivanje i negativnih i pozitivnih emocija u javnoj sferi. Ženama je također



prihvatljivije nego muškarcima, da tugu u javnosti iskazuju i žene i muškarci. Kada je riječ o iskazivanju straha u javnoj sferi ženama je prihvatljivije nego muškarcima da strah iskazuju i žena i muškarac, dok je muškarcima prihvatljivije da svoj strah iskazuju žene nego muškarci.

U situacijama u kojima akteri iskazuju ljutnju ne postoji statistički značajna povezanost spola i prihvatljivosti iskazivanja ljutnje. Navedene razlike samo manjim dijelom mogu se objasniti vrijednosnom orijentacijom, stavovima o rodnim ulogama, dobi te djelomično načinom na koji su osobe odgajane tijekom primarne socijalizacije. No glavni prediktori prihvatljivosti iskazivanja emocija u javnoj sferi ostaju nepoznati.

## 8. LITERATURA:

1. Balswick, J. (1979). The Inexpressive Male: Functional-Conflict and Role Theory as Contrasting Explanations. *The Family Coordinator*, 28(3), 331-336.
2. Balswick, J. i Peek, C. (1971). The Inexpressive Male: A Tragedy of American Society. *The Family Coordinator*, 20(4), 363-368.
3. Blackstone, A. M. (2003). Gender Roles and Society. U J.R. Miller, R. M. Lerner, i L. B. Schiamberg, (Ur.), *Human Ecology: An Encyclopedia of Children, Families, Communities, and Environments* (str. 335-338). Santa Barbara: ABC-CLIO.
4. Chaplin, T. (2015). Gender and Emotion Expression: A Developmental Contextual Perspective. *Emotion Review* 7(1), 14-21.
5. Cifrić, I. i Čulig, B. (1987). *Ekološka svijest mladih*. Zagreb, RH: Radna zajednica Republičke konferencije Saveza socijalističke omladine Hrvatske: Zavod za sociologiju Filozofskog fakulteta.
6. Crisogen, D. T. (2015). Types of Socialization and Their Importance in Understanding the Phenomena of Socialization. *European Journal of Social Sciences Education and Research*, 2(4), 331-336.
7. Eisenberg, N., Cumberland, A. i Spinrad, T. L. (1998). Parental socialization of emotion. *Psychological inquiry*, 9(4), 241-273.
8. Furlan, I., Kljajić, S., Kolesarić, V., Krizmanić, M., Szabo, S. i Šverko B. (2005). *Psihologijski rječnik*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
9. Galić, B. i Nikodem, K. (2006). Ne/razlomljeni identiteti. Seksizam i religioznost u hrvatskom društvu. *Socijalna Ekologija*, 15(1-2), 81 -102.
10. Inglehart, R. i Baker, W. E. (2000) Modernization, cultural change, and the persistence of traditional values. *American Sociological Review*, 65 (1), 19-51.
11. Jugović, I. i Kamenov, Ž. (2008). Razvoj instrumenta za ispitivanje rodni uloga u adolescenciji. *Suvremena psihologija*, 11 (1), 93-106.
12. Kemper, T. D. (1978). Toward a sociology of emotions: Some problems and solutions. *The American Sociologist*, 13, 30-41.
13. King, P.S. (2013). Emotions: Positive and Negative. U M.D. Gellman, i J.R. Turner (Ur.) *Encyclopedia of Behavioral Medicine* (str. 676-678). New York, NY: Springer
14. Kovačević, B. i Ramadanović, E. (2016). Primarne emocije u hrvatskoj frazeologiji. *Rasprave*, 42(2), str. 505–527.
15. Labus, M. (2005). Vrijednosne orijentacije i religioznost. *Sociologija sela*, 168(2), 383-408.

16. Maercker, A. (2016). The interplay between traditional and modern values and interpersonal variables in mental disorders and mental health. U C. Roland-Lévy, P. Denoux, B. Voyer, P. Boski, i W. K. Gabrenya Jr. (Ur.), *Unity, diversity and culture. Proceedings from the 22nd Congress of the International Association for Cross-Cultural Psychology*.
17. Mdivani M.O. i Lidskaya E.V. (2020). The Russian Version of the Short Gender Role Beliefs Scale (GRBS). *Social Psychology and Society*, 11(3), 185–195.
18. Paul Ekman Group. (2021). Universal Emotions. URL: <https://www.paulekman.com/universal-emotions/> . Pristupljeno 14. svibnja 2021.
19. Simon, R. W. i Nath, L. E. (2004). Gender and Emotion in the United States: Do Men and Women Differ in Self-Reports of Feelings and Expressive Behavior? *American Journal of Sociology*, 109(5), 1137-1176.
20. Skinner, M. (2013). Emotional Expression. U M.D. Gellman, J.R. Turner (Ur.) *Encyclopedia of Behavioral Medicine* (str. 673-675). New York, NY: Springer.
21. Šikić-Mićanović, L. (1997). Socialization and gender: the significance of sociocultural contexts. *Društvena istraživanja*, 6 (4-5 (30-31)), 577-595.
22. Taormina, R.J. i Shamionov, R.M. (2016). A New Measure of Traditional Values Across Cultures: China and Russia Compared. *Psychological Thought*, 9(2), 197-221.
23. Thamm, R. A. (2006). The Classification of Emotions. U J. E. Stets i J. H. Turner (UR.), *Handbook of the Sociology of Emotions* (str. 11-35). SAD: Springer.
24. Thoits, P. A. (1989). The sociology of emotions. *Annual Review of Sociology* 15(1), 317-342.
25. Thoits, P. A. (1991). Gender differences in coping with emotional distress. U J. Eckenrode (Ur.), *The social context of coping* (str. 107–138). New York, NY: Plenum.
26. Tukara, J. (2013). Rodni identitet i vrijednosti: povezanost rodnog identiteta s tradicionalnim i modernim vrijednostima studentica dvaju zagrebačkih fakulteta (Diplomski rad). Zagreb, RH: Odsjek za sociologiju Filozofskog fakulteta.
27. Turner, J. H. i Stets, J. E. (2011). *Sociologija emocija*. Zagreb, RH: Naklada Jesenski i Turk, Hrvatsko sociološko društvo.
28. Vuksan, G. (2009). Stavovi adolescenata o rodnim ulogama i percipirani stavovi njihovih roditelja. (Diplomski rad). Zagreb, RH: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta

29. Zahn-Waxler, C., Cole, P. M., i Barrett, K. C. (1991). Guilt and empathy: Sex differences and implications for the development of depression. U J. Garber i K. A. Dodge (Ur.), *The development of emotion regulation and dysregulation* (str. 243–272). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
30. Zelditch, M. (1955). Role differentiation in the nuclear family: A comparative study. U T. Parsons i R. F. Bales (Ur.), *Family, socialization, and interaction process* (str. 307-353). Glencoe, III.: Free Press.

## 9. SAŽETAK

### **Sociološka analiza rodni razlika u prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija u javnoj sferi**

Emocije izravno i neizravno djeluju na pojedince te vode njihove akcije, određuju njihove stavove i mišljenja; međutim, društvene strukture, kultura, društvene institucije te sam kontekst povratno utječu na emocije te vode do pobuđivanja određenih emocionalnih stanja u pojedincima. Uzete zajedno ove komponente vode do različite prihvatljivosti iskazivanja emocija. Iskazivanje emocija je proces kojim pojedinci svoja emocionalna iskustva, kroz verbalne i neverbalne akcije, pretvaraju u ponašanja. Koncepti na kojima ovo istraživanje počiva uključuju primarnu socijalizaciju, vrijednosnu orijentaciju te stavove o rodni ulogama. Cilj ovog rada jest istražiti postoje li, i ako da koje su rodne razlike u prihvatljivosti iskazivanja negativnih emocija u javnoj sferi. Istraživanje je provedeno metodom ankete, tehnikom online anketiranja koristeći softver Lime Survey na način da su linkovi za ankete podijeljeni na društvenim mrežama (Facebook i Instagram) te direktno osobni kontaktima istraživačice koji ne koriste navedene društvene mreže. Uzorak se sastojao od 668 Facebook i Instagram korisnika. Korištene su dvije inačice anketnog upitnika, koje su se sastojale od međusobno istih instrumenata, s time da je jedan instrument (vinjete) varirao s obzirom na spol glavnog aktera u priči. Rezultati analize ukazuju da se muškarci i žene razlikuju u prihvatljivosti iskazivanja emocija u javnoj sferi. Ženama je prihvatljivije iskazivanje i negativnih i pozitivnih emocija u javnoj sferi. Ženama je također prihvatljivije nego muškarcima, da tugu u javnosti iskazuju i žene i muškarci. Kada je riječ o iskazivanju straha u javnoj sferi ženama je prihvatljivije nego muškarcima da strah iskazuju i žena i muškarac, dok je muškarcima prihvatljivije da svoj strah iskazuju žene nego muškarci.

U situacijama u kojima akteri iskazuju ljutnju ne postoji statistički značajna povezanost spola i prihvatljivosti iskazivanja ljutnje. Navedene razlike samo manjim dijelom mogu se objasniti vrijednosnom orijentacijom, stavovima o rodni ulogama, dobi te djelomično načinom na koji su osobe odgajane tijekom primarne socijalizacije. No glavni prediktori prihvatljivosti iskazivanja emocija u javnoj sferi ostaju nepoznati.

Ključne riječi: *prihvatljivost iskazivanja emocija, negativne emocije, javna sfera, rodne razlike*

## **Sociological analysis of gender differences in the acceptability of expressing negative emotions in the public sphere**

Emotions directly and indirectly affect individuals and guide their actions, determine their attitudes and opinions; however, social structures, culture, social institutions, and the context itself have a reciprocal effect on emotions and lead to the arousal of certain emotional states in individuals. Taken together, these components lead to different acceptability of expressing emotions. Expressing emotions is a process by which individuals turn their emotional experiences, through verbal and nonverbal actions, into behaviors. The concepts on which this research is based include primary socialization, value orientation, and attitudes about gender roles. The aim of this paper is to investigate whether, and if so, what are the gender differences in the acceptability of expressing negative emotions in the public sphere. The research was conducted using the survey method, the online survey technique using Lime Survey software in such a way that the links for the surveys were shared on social networks (Facebook and Instagram) and directly to the personal contacts of the researcher who do not use these social networks. The sample consisted of 668 Facebook and Instagram users. Two versions of the survey questionnaire were used, which consisted of the same instruments with each other, with one instrument (vignette) varying according to the gender of the main actor in the story. The results of the analysis indicate that men and women differ in the acceptability of expressing emotions in the public sphere. It is more acceptable to women, to express both negative and positive emotions in the public sphere. It is also more acceptable for women than for men, for both women and men express their grief in public. When it comes to expressing fear in the public sphere, it is more acceptable for women than for men for both women and men to express fear, while it is more acceptable for men, for women to express their fear than men. In situations where actors express anger, there is no statistically significant relationship between gender and the acceptability of expressing anger. These gender differences can only be partly explained by value orientation, attitudes about gender roles, age and partly by the way people were brought up during primary socialization. But the main predictors of the acceptability of expressing emotions in the public sphere remain unknown.

*Key words: acceptability of expressing emotions, negative emotions, public sphere, gender differences*

## 10. PRILOG – VINJETE

INAIČICA 1:	
TUGA NA FAKULTETU (MUŠKARAC)	Mislav je tog dana došao na fakultet s namjerom da položi ispit. Nakon višednevnog učenja osjećao se spremnim za bilo koje pitanje profesora. U kabinet je ušao s jednim muškim kolegom i još jednom kolegicom. Ispit je trajao dugo i bio je vrlo težak, no Mislav je i dalje bio optimističan. Na kraju ispita profesor je krenuo ocjenjivati te je Mislavu dodijelio ocjenu nedovoljan i rekao mu da dođe na sljedeći rok. Mislav je na to, izgubivši optimizam, preklinjao profesora za još jedno pitanje za prolaznu ocjenu, no profesor je odbio. Mislav je u suzama izašao iz kabineta.
TUGA U TRGOVINI (ŽENA)	Ivana je prije dva dana saznala od kolegice na poslu da šefica ima nešto važno o čemu želi s njom razgovarati. Budući da je bila vrlo vrijedna i predana na poslu, Ivana je očekivala da će joj šefica ponuditi promaknuće. Očekujući promaknuće otišla je u trgovinu kako bi kupila šampanjac za proslavu. Dok je stajala u redu na blagajni, Ivani zazvoni mobitel. Nazvala ju je šefica te joj priopćila kako tvrtka nije u najboljem financijskom stanju te ju moraju otpustiti. Potpuno zatečena neočekivanom informacijom o otkazu, Ivana počne neutješno plakati usred dućana.
LJUTNJA NA POSLOVNOM SASTANKU (ŽENA)	Danijela je tog dana imala vrlo važan poslovni sastanak za kojeg je tjednima pripremala svoje ideje za rješenje jednog od problema koje je šef iznio prethodni mjesec i zatražio zaposlenike da osmisle načine za njihovo rješavanje. Na sastanku su sudjelovali svi zaposleni u toj tvrtci. Sastanak je trajao vrlo dugo i Danijela nikako nije mogla doći na red kako bi izložila svoje ideje. Pri kraju sastanka, šef je konačno dao riječ Danijeli te je saslušao njene prijedloge. Kada je završila svoje izlaganje, šef joj je rekao da je taj problem već riješen te da je bespotrebno trošila vrijeme na bavljenje time. Danijela se na to vrlo naljutila jer im šef nije na vrijeme javio da je problem riješen. Povišenim tonom rekla mu je da je neprofesionalan, da im je to trebao javiti i da ne može vjerovati da je toliko svog vremena potrošila uzaludno. Ustala je od stola i izjurila van iz prostorije, zalupivši za sobom vrata.
LJUTNJA U JAVNOM PRIJEVOZU (MUŠKARAC)	Hrvoje se tog dana probudio razdražljiviji nego inače, što je pripisao nedostatku sna. Na brzinu je oprao zube, obukao se i doručkovao te krenuo na posao. Kada je izašao iz kuće vidio je kako mu je guma na biciklu ispuhana. Budući da je već kasnio, odlučio je krenuti autobusom na posao. U autobusu je bilo mnogo ljudi, ali preostalo je još nekoliko slobodnih mjesta te je Hrvoje sjeo na jedno od njih. Na sljedećoj stanici u autobus je ušla starija žena te je došavši do Hrvoja počela zahtijevati da joj on prepusti to mjesto jer je to „njezino mjesto“. Hrvoje joj je ljubazno rekao da u autobusu postoji još slobodnih mjesta i da može sjesti na neko od njih, na što je žena krenula još ustrajnije zahtijevati da je to njezino mjesto i da se on mora ustati. Hrvoje se naglo ustao te se krenuo derati na ženu, rekavši joj da njen zahtjev nema smisla te da on ima svako pravo sjediti na tom mjestu.
STRAH NA TEAM BUILDINGU (MUŠKARAC)	Mateo je tog poslijepodneva imao dogovorenu aktivnost zbližavanja s kolegama s posla (engl. team building) u obliku odlaska na kampiranje u šumu. Mateo nije bio sklon boravku u prirodi, ali ovo je morao obaviti kao poslovnu obavezu u njihovoj kompaniji. Nakon nekoliko sati hodanja kroz šumu, odlučili su stati i podići šatore. Nakon što su podigli šatore, napravili su logorsku vatru i počeli se zabavljati. Nakon nekoliko minuta začuo se

	zvuk šuškanja oko njih. Zvuk šuškanja počeo se sve više i više približavati. Mateo se učinilo da je šuškanje tik iza njega. Mateo je vrisnuo i počeo trčati prema šatoru u koji se zatvorio i ostao tamo do jutra.
STRAH KOD ZUBARA (ŽENA)	Andrea je tog dana imala zakazan termin kod svog zubara. Od ranog jutra osjećala se nelagodno i nervozno zbog odlaska kod zubara. Još od malena ne voli ići kod zubara. Kada je došla na zakazan termin dlanovi su joj se počeli znojiti. Uskoro ju je zubar pozvao da uđe i sjedne na stolicu. Vidjevši stomatološku aparaturu i čuvši zvuk bušilice Andrea se naglo ustala sa stolice i pobjegla van iz ordinacije

INAIČICA 2:	
TUGA NA FAKULTETU (ŽENA)	Maja je tog dana došla na fakultet s namjerom da položi ispit. Nakon višednevnog učenja osjećala se spremnom za bilo koje pitanje profesora. U kabinet je ušla s jednim muškim kolegom i još jednom kolegicom. Ispit je trajao dugo i bio je vrlo težak, no Maja je i dalje bila optimistična. Na kraju ispita profesor je krenuo ocjenjivati te je Maji dodijelio ocjenu nedovoljan i rekao joj da dođe na sljedeći rok. Maja je na to, izgubivši optimizam, preklinjala profesora za još jedno pitanje za prolaznu ocjenu, no profesor je odbio. Maja je u suzama izašla iz kabineta.
TUGA U TRGOVINI (MUŠKARAC)	Ivan je prije dva dana saznao od kolegice na poslu da šefica ima nešto važno o čemu želi s njim razgovarati. Budući da je bio vrlo vrijedan i predan na poslu, Ivan je očekivao da će mu šefica ponuditi promaknuće. Očekujući promaknuće otišao je u trgovinu kako bi kupio šampanjac za proslavu. Dok je stajao u redu na blagajni, Ivanu zazvoni mobitel. Nazvala ga je šefica te mu priopćila kako tvrtka nije u najboljem financijskom stanju te ga moraju otpustiti. Potpuno zatečen neočekivanom informacijom o otkazu, Ivan počne neutješno plakati usred dućana.
LJUTNJA NA POSLOVNOM SASTANKU (MUŠKARAC)	Daniel je tog dana imao vrlo važan poslovni sastanak za kojeg je tjednima pripremao svoje ideje za rješenje jednog od problema koje je šef iznio prethodni mjesec i zatražio zaposlenike da osmisle načine za njihovo rješavanje. Na sastanku su sudjelovali svi zaposleni u toj tvrtci. Sastanak je trajao vrlo dugo i Daniel nikako nije mogao doći na red kako bi izložio svoje ideje. Pri kraju sastanka, šef je konačno dao riječ Danielu te je saslušao njegove prijedloge. Kada je završio svoje izlaganje, šef mu je rekao da je taj problem već riješen te da je bespotrebno trošio vrijeme na bavljenje time. Daniel se na to vrlo naljutio jer im šef nije na vrijeme javio da je problem riješen. Povišenim tonom rekao mu je da je neprofesionalan, da im je to trebao javiti i da ne može vjerovati da je toliko svog vremena potrošio uzaludno. Ustao je od stola i izjurio van iz prostorije, zalupivši za sobom vrata
LJUTNJA U JAVNOM PRIJEVOZU (ŽENA)	Helena se tog dana probudila razdražljivija nego inače, što je pripisala nedostatku sna. Na brzinu je oprala zube, obukla se i doručkovala te krenula na posao. Kada je izašla iz kuće vidjela je kako joj je guma na biciklu ispuhana. Budući da je već kasnila, odlučila je krenuti autobusom na posao. U autobusu je bilo mnogo ljudi, ali preostalo je još nekoliko slobodnih mjesta te je Helena sjela na jedno od njih. Na sljedećoj stanici u autobus je ušla starija žena te je došavši do Helene počela zahtijevati da joj ona prepusti to mjesto jer je to „njezino mjesto“. Helena joj je ljubazno rekla da u autobusu postoji još slobodnih mjesta i da može sjesti na neko njih, na što je



	žena krenula još ustrajnije zahtijevati da je to njezino mjesto i da se ona mora ustati. Helena se naglo ustala te se krenula derati na ženu, rekavši joj da njen zahtjev nema smisla te da ona ima svako pravo sjediti na tom mjestu.
STRAH NA TEAM BUILDINGU (ŽENA)	Mateja je tog poslijepodneva imala dogovorenu aktivnost zbližavanja s kolegama s posla (engl. team building) u obliku odlaska na kampiranje u šumu. Mateja nije bila sklona boravku u prirodi, ali ovo je morala obaviti kao poslovnu obavezu u njihovoj kompaniji. Nakon nekoliko sati hodanja kroz šumu, odlučili su stati i podići šatore. Nakon što su podigli šatore, napravili su logorsku vatru i počeli se zabavljati. Nakon nekoliko minuta začuo se zvuk šuškanja oko njih. Zvuk šuškanja počeo se sve više i više približavati. Mateji se učinilo da je šuškanje tik iza nje. Mateja je vrisnula i počela trčati prema šatoru u koji se zatvorila i ostala tamo do jutra.
STRAH KOD ZUBARA (MUŠKARAC)	Andrej je tog dana imao zakazan termin kod svog zubara. Od ranog jutra osjećao se nelagodno i nervozno zbog odlaska kod zubara. Još od malena ne voli ići kod zubara. Kada je došao na zakazan termin dlanovi su mu se počeli znojiti. Uskoro ga je zubar pozvao da uđe i sjedne na stolicu. Vidjevši stomatološku aparaturu i čuvši zvuk bušilice Andrej se naglo ustao sa stolice i pobjegao van iz ordinacije.